



Τεχνολογικό
Πανεπιστήμιο
Κύπρου

Σχολή Επικοινωνίας και Μέσων
Ενημέρωσης

Πτυχιακή Εργασία

**Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ «ΗΘΙΚΟΥ ΕΑΥΤΟΥ» ΜΕΣΑ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΜΕ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
ΣΤΑ ΜΜΕ**

Ραφαέλλα Αθανασίου

Λεμεσός, 2018

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Ραφαέλλα Αθανασίου, 2018

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο «Η κατασκευή του ηθικού εαυτού μέσα από τις εμπειρίες με σεξουαλικό υλικό στα ΜΜΕ» εκπονήθηκε από την Ραφαέλλα Αθανασίου, φοιτήτρια του 8^{ου} εξαμήνου του τμήματος Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου υπό την επίβλεψη της Δρ. Δέσποινα Χρονάκη και ολοκληρώθηκε τον Μάιο του 2018.

Το σεξουαλικό υλικό προκαλεί τεράστιες αντιπαραθέσεις για το αν τελικά επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στα άτομα που το καταναλώνουν. Η συζήτηση φαίνεται να εντείνεται όταν εμφανίζεται το διαδίκτυο και πλέον η πρόσβαση στο σεξουαλικό υλικό καθίσταται ακόμα πιο εύκολη. Η παρούσα πτυχιακή εργασία ερευνά τις πρώτες εμπειρίες των νέων ενηλίκων με σεξουαλικό υλικό κατά την παιδική τους ηλικία. Στόχος είναι η διερεύνηση του πώς οι συμμετέχοντες σε αυτή την έρευνα κατασκευάζουν διαλογικά τη σεξουαλικότητα, μέσα από τις αφηγήσεις τους για τις εμπειρίες τους με σεξουαλικό υλικό.

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με δεκατέσσερις ατομικές ημι-δομημένες συνεντεύξεις, ενώ τα άτομα επιλέχθηκαν με βάση τη μέθοδο της ευκολίας και χιονοστιβάδας. Αφού οι συνεντεύξεις μετατράπηκαν σε γραπτό κείμενο, αναλύθηκαν με θεματική ανάλυση. Για την καλύτερη ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν, τα αποτελέσματα χωρίστηκαν σε θεματικές, ανάλογα με τα σημαντικά θέματα που διήγειραν οι ερωτώμενοι.

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν αφορούν το πώς διαπραγματεύονται οι συμμετέχοντες έννοιες όπως το σεξ και η σεξουαλικότητα μέσα σε μια κοινωνικά κατασκευασμένη πραγματικότητα, καθώς και τα συναισθήματα και τις εντυπώσεις τους από την πρώτη τους επαφή με σεξουαλικό υλικό στα Μέσα. Φαίνεται πώς οι αφηγήσεις των συμμετεχόντων για τις εμπειρίες τους αλλά και τον εαυτό του αντικατοπτρίζουν την ευρύτερη κοινωνική πραγματικότητα, δηλαδή μέσα από τις αφηγήσεις τους διαφαίνονται οι θρησκευτικοί και κοινωνικοί κανόνες με τους οποίους έχουν μεγαλώσει, καθώς και ο ρόλος που θα πρέπει να έχει το κάθε φύλο στην κοινωνία.

ABSTRACT

The present thesis with the title “The construction of the moral self through the experiences with sexual content in Mass Media” was held from Rafaella Athanasiou, student of the 8th semester of the department Communication and Internet Studies of Cyprus University of Technology under the supervision of Dr. Despoina Chronaki and it was completed in May 2018.

Sexual content raises enormous controversy over the negative impact on people who consume it. The conversation seems to be exacerbated when the Internet appears and access to sexual content becomes even easier. This diploma thesis explores the early experiences of young adults with sexual content during their childhood. The aim is to investigate how the participants in this research construct sexuality through their narrations of their experiences with sexual content. Collection of the data was carried out with fourteen individual semi-structured interviews, while individuals were selected according to the ease and avalanche method. After the interviews were converted into written text, they were analyzed by thematic analysis. For better analysis of the collected data, the results were divided into thematic, depending on the important issues that were raised by respondents.

The results that have been obtained, relate to how the participants in this research negotiate concepts such as sex and sexuality within a socially constructed reality, as well as their feelings and impressions from their first contact with sexual content in the Media. It seems that the participants’ narratives about their experiences and themselves reflect the wider social reality: the religious and social rules with which they have grown, as well as the role that each gender must have in society.

ΑΦΙΕΡΩΣΗ-ΕΥΧΑΡΗΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία αφιερώνεται στους αποφοίτους του τμήματος Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου. Ελπίζω να έχουν μια σπουδαία ερευνητική και επαγγελματική σταδιοδρομία και να θυμούνται τους πρώτους τους καθηγητές στο Πανεπιστήμιο.

Η παρούσα εργασία δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί χωρίς την υποστήριξη της επιβλέπουσας καθηγήτριας κ. Χρονάκη, την οποία θα ήθελα να ευχαριστήσω. Ιδιαίτερες ευχαριστίες στην οικογένεια μου που με στήριξε στις ατέλειωτες ώρες μελέτης και συγγραφής. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω το ακαδημαϊκό προσωπικό του τμήματος για την όλη συνεισφορά τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	5
ΑΦΙΕΡΩΣΗ-ΕΥΧΑΡΗΣΤΙΕΣ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
1.1 Νέα Μέσα και ακροατήρια.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ-ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ	11
2.1 Περιγραφή προβλήματος.....	11
2.2 Αναγκαιότητα μελέτης.....	12
2.3 Ερευνητικά ερωτήματα:	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	13
3.1 Η συζήτηση για το σεξ στα Μέσα	13
3.2 Οι επιδράσεις των Μέσων στα ακροατήρια.....	13
3.3 Ο εκφυλισμός του γυναικείου φύλου στη βιομηχανία του σεξ	15
3.4 Η άλλη όψη	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	18
4.1 Υιοθετώντας την προσέγγιση των Πολιτισμικών Σπουδών	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	20
5.1 Από την θεωρία στην πράξη.....	20
5.2 Συλλογή δεδομένων.....	20
5.3 Ατζέντα ερωτήσεων	20
5.4 Συμμετέχοντες.....	21
5.5 Ανάλυση δεδομένων.....	21
5.5.1 Θεματική ανάλυση.....	22
5.6 Περιορισμοί.....	22
5.7 Ηθικά ζητήματα.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	23
6.1 Άντληση πληροφοριών για το σεξ στην παιδική ηλικία	23
6.1.1 Στο σχολείο.....	23

6.1.2 Από τα Μέσα	24
6.1.3 Φίλοι/συμμαθητές.....	25
6.2 Ορισμός/αντίληψη σεξουαλικότητας.....	26
6.2.1 Σεξ και σεξουαλικότητα.....	26
6.3 Ορισμός σεξουαλικού υλικού	28
6.4 Πρώτη επαφή με σεξουαλικό υλικό στα Μέσα.....	30
6.4.1 Αντίδραση και συναισθήματα από την πρώτη εμπειρία.....	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	35
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	37

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Νέα Μέσα και ακροατήρια

Το αντικείμενο μελέτης της παρούσας έρευνας είναι οι πρώτες εμπειρίες των νέων ενηλίκων με σεξουαλικό υλικό στην παιδική ηλικία. Σκοπός είναι να ερευνηθεί η πολυπλοκότητα των τρόπων που τα ακροατήρια ερμηνεύουν το σεξουαλικό υλικό μέσα από τις δικές τους αφηγήσεις. Επίσης η έρευνα εστιάζει στο πώς οι ίδιοι οι συμμετέχοντες κατασκευάζουν διαλογικά την κοινωνική πραγματικότητα (Burk, 1995) και τον εαυτό τους σε μια κοινωνικά καθορισμένη πραγματικότητα.

Σύμφωνα με τον Foucault (1976), δεν έχουμε απελευθερωθεί ως κοινωνία από την σεξουαλική καταπίεση, αλλά ότι εμφανίστηκε μια νέα μορφή κοινωνικής ρύθμισης. Τα άτομα στις σύγχρονες κοινωνίες έχουν μετατραπεί σε αυτό-ρυθμιζόμενα υποκείμενα που πασχίζουν να ανταποκριθούν στις εσωτερικευμένες κοινωνικές νόρμες (Rose, 1999; Buckingham & Bragg, 2004).

Ωστόσο, η εξέλιξη της τεχνολογίας καθώς και η εμφάνιση του διαδικτύου φαίνεται να διεγείρει ανησυχίες ως προς την πρόσβαση σε σεξουαλικό υλικό αλλά και τον αντίκτυπο που θα μπορούσε να έχει στα ακροατήρια. Είναι γεγονός ότι με την εξέλιξη της τεχνολογίας, το σεξ είναι πιο εμφανές στα Μέσα και η πρόσβαση σε σεξουαλικό υλικό γίνεται ευκολότερη (Buckingham & Bragg, 2004). Το διαδίκτυο όμως φαίνεται να είναι αυτό που θεωρείται από την κοινωνία ως το πιο επικίνδυνο μέσο, αφού διευκολύνει ακόμα περισσότερο την πρόσβαση στους ενήλικες καθώς και στα παιδιά. Αυτό διεγείρει διάφορες συζητήσεις και δημιουργεί αντικρουόμενες απόψεις.

Από τη μια, η Σχολή των Επιδράσεων υποστηρίζει ότι η πρόσληψη σεξουαλικού υλικού ασκεί κατά κύριο λόγο αρνητικές επιδράσεις στα άτομα, ιδιαίτερα στα παιδιά (Boyle, 2000). Αυτή η προσέγγιση υποστηρίζει ότι οι ενήλικες με την εκούσια χρήση του καταπατούν τις κοινωνικές νόρμες, ενώ τα παιδιά ως παθητικοί δέκτες ή και θύματα, με την ακούσια χρήση του χάνουν την παιδικότητά τους. Όμως με βάση το έργο του Freud (1905) για τη σεξουαλική θεωρία, η παιδική ηλικία σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μια α-σεξουαλική κατάσταση. Το θέμα δεν είναι τόσο ότι τα παιδιά έχουν αποκτήσει ξαφνικά σεξουαλικότητα, αλλά μάλλον ότι οι ενήλικες είναι πλέον αναγκασμένοι να αναγνωρίσουν το γεγονός αυτό (Buckingham & Bragg, 2004).

Στο ίδιο πλαίσιο με την Σχολή των Επιδράσεων, κινείται και η φεμινιστική προσέγγιση αφού υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι που εργάζονται στη βιομηχανία του σεξ είναι θύματα εκμετάλλευσης. Ενώ τα άτομα που καταναλώνουν τέτοιο υλικό, είναι σχεδόν σίγουρο πως θα αποκτήσουν βίαιη συμπεριφορά εναντίον του γυναικείου φύλου (Boyle, 2000). Τέτοιες προσεγγίσεις υποδηλώνουν ότι τα άτομα δέχονται παθητικά τα μηνύματα που προβάλλονται και πολλές φορές είναι και θύματα όσων βλέπουν (Buckingham & Bragg, 2004).

Η πρόσληψη όμως οποιουδήποτε περιεχομένου δεν αποτελεί μια απλή διαδικασία. Αντίθετα είναι μια περίπλοκη διαδικασία στην οποία εμπλέκονται πολλοί παράγοντες μέχρι το άτομο τελικά να ερμηνεύσει αυτό που καταναλώνει (Buckingham, 2012).

Έτσι, η παρούσα έρευνα φιλοδοξεί να διερευνήσει πώς οι νέοι ενήλικες τελικά ερμηνεύουν αυτά που καταναλώνουν, πώς κατασκευάζουν την κοινωνική πραγματικότητα και τον ηθικό τους εαυτό, μέσω ατομικών εις βάθος συνεντεύξεων. Στη συνέχεια, θα γίνει ανάλυση του

προβλήματος αλλά και της αναγκαιότητας που υπάρχει για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας, καθώς και των ερευνητικών ερωτημάτων που προκύπτουν. Στο κεφάλαιο που ακολουθεί, θα σχολιαστούν αναλυτικά οι διάφορες προσεγγίσεις για τη σχέση των ακροατηρίων με τα Μέσα και στο κεφάλαιο τέσσερα θα αναλυθεί το θεωρητικό υπόβαθρο της συγκεκριμένης έρευνας. Ακολούθως στο επόμενο κεφάλαιο, αναφέρεται η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για να διεκπεραιωθεί η έρευνα, η διαδικασία που ακολουθήθηκε για να συλλεχθούν τα δεδομένα, η ατζέντα ερωτήσεων στη βάση της οποίας πραγματοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις, το δείγμα των συμμετεχόντων και η διαδικασία ανάλυσης των δεδομένων. Στο ίδιο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα ηθικά ζητήματα και οι περιορισμοί που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης μελέτης. Στο κεφάλαιο πέντε θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της έρευνας και ακολούθως στο κεφάλαιο έξι τα συμπεράσματα που προέκυψαν. Τέλος παρατίθεται η βιβλιογραφία που αξιοποιήθηκε για την έρευνα.

Θα ήταν σημαντικό εδώ να διαχωριστούν οι έννοιες παιδί-παιδική ηλικία καθώς και νέοι ενήλικες. Παιδί καθώς και παιδική ηλικία ορίζουμε τα άτομα από τον πρώτο χρόνο ζωής τους μέχρι την ενηλικίωση. Από τα 18 μέχρι και τα 24 τους χρόνια θεωρούνται νέοι ενήλικες (Chronaki, 2014), όπως ήταν η ηλικία δηλαδή των περισσότερων συμμετεχόντων σε αυτή την έρευνα, με εξαίρεση ένα άτομο ηλικίας 35 χρονών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ-ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

2.1 Περιγραφή προβλήματος

Η ευρεία μετάδοση του σεξουαλικού υλικού ξεκίνησε γύρω στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Αυτό φαίνεται να πυροδότησε ποικίλες συζητήσεις στη δημόσια σφαίρα σε παγκόσμια κλίμακα, αφού υπήρχαν διάφορες αντικρουόμενες απόψεις για το θέμα (Buckingham & Bragg, 2004). Βέβαια, με την εμφάνιση του διαδικτύου τα πράγματα έχουν πάρει διαφορετική τροπή, με το επιστημονικό ενδιαφέρον να έχει στραφεί τα τελευταία χρόνια στην πορνογραφία.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, με την εξέλιξη της τεχνολογίας η πρόσβαση σε σεξουαλικό υλικό, καθίσταται πιο εύκολη. Τα ακροατήρια, μπορούν να αναζητήσουν και να βρουν πλέον είδη πορνογραφικού υλικού, αφού είναι ευρέως διαθέσιμα στο κοινό (Buckingham & Bragg, 2004). Στο ίδιο έργο, «Νέοι, σεξ και ΜΜΕ», επισημαίνεται ότι είτε βλέποντας αυτές τις αλλαγές ως τεκμήρια μιας μεγαλύτερης ευρύτητας, είτε ως συμπτώματα της ανόδου της ηθικής διαφθοράς, δύσκολα καταρρίπτεται το γεγονός πως το σεξουαλικό υλικό διατίθεται σήμερα περισσότερο ευρέως απ' ό,τι στο παρελθόν, και ίσως περισσότερο στα παιδιά (Buckingham & Bragg, 2004).

Το γεγονός ότι κάποιος μπορεί να έρθει ακόμα και τυχαία ή χωρίς τη θέληση του σε επαφή με σεξουαλικό υλικό σερφάροντας στο διαδίκτυο πυροδοτεί τεράστιες ανησυχίες, ιδιαίτερα σε γονείς. Γενικά, η εύκολη πρόσβαση οδηγεί στη δημιουργία ενός ηθικού πανικού γύρω από το θέμα, αφού με βάση τον ορισμό του Cohen (1972) για τον ηθικό πανικό, πολλοί αντιδρούν βασισμένοι στη λανθάνουσα και καθ' υπερβολή πεποίθηση ότι η κατανάλωση πορνογραφικού υλικού είναι αποκλίνουσα συμπεριφορά, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζεται ως προβληματική ή ακόμα και ως επικίνδυνη για τη διατήρηση της υφιστάμενης δομής της κοινωνίας. Ενώ, όλες οι τεχνολογικές εξελίξεις έχουν οδηγήσει σε παρόμοιο πανικό στην κοινωνία, το διαδίκτυο λόγω της ανωνυμίας, της εύκολης πρόσβασης, της οικειότητας και ταυτόχρονα της ιδιωτικότητας που προσφέρει, φαίνεται να έχει καταλήξει στο να θεωρείται το πιο επικίνδυνο μέσο, σε σύγκριση με τα προηγούμενα, (Chronaki, 2013) για την έκθεση σε σεξουαλικό υλικό τόσο των παιδιών όσο και των ενήλικων.

Εκτός βέβαια από την ακούσια χρήση, υπάρχουν άτομα που χρησιμοποιούν το σεξουαλικό υλικό με τη θέληση τους. Η εκούσια χρήση του όμως από τους ενήλικες, θεωρείται από πολλούς προβληματική, αφού υποστηρίζεται ότι η πορνογραφία προκαλεί ζημιά, συμβάλλει στην αύξηση της εγκληματικότητας και πολλές φορές φτάνει τα άτομα στα όρια του εθισμού (Pell, 2004; Mckee, 2017). Παράλληλα, υποστηρίζεται ότι τα άτομα που καταναλώνουν πορνογραφικό υλικό δημιουργούν εξωπραγματικές προσδοκίες για το σεξ και για τις δικές τους σεξουαλικές εμπειρίες (Hamilton, 2004; Mckee, 2017). Οι ισχυρισμοί αυτοί όμως, σύμφωνα με τον Mckee (2017), είναι άστοχοι και αβάσιμοι καθώς η άποψη των ίδιων των καταναλωτών πορνογραφικού υλικού δεν λαμβάνεται υπόψη για την εξαγωγή τέτοιων συμπερασμάτων.

Στην περίπτωση των παιδιών, υποστηρίζεται ότι μεγαλώνουν υπερβολικά γρήγορα, στερούνται την παιδική αθωότητα τους, και όλο αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στο σεξ (Buckingham & Bragg, 2004). Για πολλούς, η προβολή του σεξ στην τηλεόραση καθώς και εύκολη πρόσβαση στο διαδίκτυο, οδηγεί στην πρόωρη σεξουαλικότητα των παιδιών. Σύμφωνα με τους Buckingham και Bragg (2004), με την αποδοχή ότι τα παιδιά αποκτούν σεξουαλικότητα στα χέρια των ΜΜΕ,

υπαινίσσεται ότι παλιά δεν είχαν σεξουαλικότητα, ενώ τώρα στο βωμό του καταναλωτισμού και της εμπορευματοποίησης του σεξ, αποκτούν ξαφνικά, πράγμα που καταρρίπτεται από το έργο του Freud (αρχές 20^{ου} αιώνα).

2.2 Αναγκαιότητα μελέτης

Οι Σπουδές Πορνογραφίας θεωρούνται ένα σχετικά πρόσφατο πεδίο μελέτης (τέλη της δεκαετίας του 1990) (Chronaki, 2014). Η μελέτη της σχέσης των ατόμων με το σεξουαλικό υλικό, γίνεται συνήθως υπό το πρίσμα της Σχολής των Επιδράσεων, αφού η αντίληψη ότι τα Μέσα ασκούν αρνητικές επιδράσεις στα άτομα και ιδιαίτερα στα παιδιά, είναι βαθιά εδραιωμένη. Και αφού οι μέχρι στιγμής έρευνες σε αυτό το θέμα, και στο πλαίσιο των Πολιτισμικών Σπουδών και των Σπουδών Πορνογραφίας είναι περιορισμένες, η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να συμπληρώσει το πεδίο αυτό. Επιδιώκει δηλαδή να εξετάσει πως τα ίδια τα ακροατήρια ερμηνεύουν το σεξουαλικό υλικό μέσα από τις δικές τους αφηγήσεις.

Παράλληλα, θα ήταν ενδιαφέρον να μελετηθεί αυτό το θέμα στην Κύπρο, λόγω του είναι μια μικρή και κλειστή κοινωνία και τα προβαλλόμενα πρότυπα είναι αρκετά συγκεκριμένα, πολλές φορές συντηρητικά και εμφανώς επηρεασμένα από τις θρησκευτικές αντιλήψεις του λαού. Έτσι, οτιδήποτε προβάλλεται και είναι εκτός των καθορισμένων κοινωνικών πλαισίων, κατακρίνεται από την ευρύτερη κοινωνία.

2.3 Ερευνητικά ερωτήματα:

Με αυτή τη βάση, η εν λόγω μελέτη έχει ως κεντρικό ερευνητικό ερώτημα το παρακάτω:

Πώς κατασκευάζουν διαλογικά (διαμέσου του λόγου) οι συμμετέχοντες σε αυτή την έρευνα τη σεξουαλικότητα, μέσα από το πώς μιλάνε για τις εμπειρίες τους με σεξουαλικό υλικό;

Τα ερευνητικά ερωτήματα που προτίθενται να απαντηθούν είναι τα εξής:

- Πώς ερμηνεύουν οι συμμετέχοντες τις εμπειρίες τους με σεξουαλικό υλικό στα Μέσα στην παιδική ηλικία;
- Πώς αντιλαμβάνονται οι συμμετέχοντες τη σχέση των δυο φύλων, μέσα από την αναπαράσταση τους στα ΜΜΕ;
- Πώς μιλάνε για τον εαυτό τους ως σεξουαλικά υποκείμενα;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

3.1 Η συζήτηση για το σεξ στα Μέσα

Ανατρέχοντας στη βιβλιογραφία που αφορά τη σχέση του σεξουαλικού περιεχομένου στα Μέσα με τα ακροατήρια, είναι εύκολο να εντοπιστούν οι διαφορετικές προσεγγίσεις γύρω από το θέμα αυτό. Πιο κάτω θα αναλυθούν οι κυρίαρχες προσεγγίσεις, και θα αξιολογηθεί η μια ως το θεωρητικό πλαίσιο για τη συγκεκριμένη μελέτη, για λόγους που θα εξηγηθούν αναλυτικότερα πιο κάτω. Οι τρεις θεωρητικές σχολές που θα αναλυθούν είναι η Σχολή των Επιδράσεων, η Φεμινιστική προσέγγιση καθώς και η προσέγγιση των Σπουδών Πορνογραφίας που βρίσκεται κάτω από την ομπρέλα των Πολιτισμικών Σπουδών.

3.2 Οι επιδράσεις των Μέσων στα ακροατήρια

Στο έργο των Buckingham και Bragg (2004) επισημαίνεται ότι το σεξ τα τελευταία χρόνια είναι πιο εμφανές στα Μέσα και η πρόσβαση σε σεξουαλικό υλικό καθίσταται ευκολότερη για οποιονδήποτε. Σε αυτό, σύμφωνα με τη Σχολή των Επιδράσεων, οφείλονται κάποιες συγκεκριμένες στάσεις και συμπεριφορές που θα εξηγηθούν αναλυτικότερα μέσα από τις έρευνες που έχουν γίνει.

Οι έρευνες της συγκεκριμένης σχολής, εστιάζουν στο πώς η έκθεση των παιδιών στα Μέσα επηρεάζει την υγιή ανάπτυξη τους (Beatty, 2006). Σύμφωνα με τη Beatty (2006), οι έφηβοι οι οποίοι παρακολουθούν συχνά σεξουαλικό περιεχόμενο, είναι πιο ανοιχτοί σε σεξουαλικές δραστηριότητες και είναι πιθανόν να εμπλακούν σε αυτές.

Ο Anderson (2003), υποστηρίζει ότι η παρακολούθηση βίαιων σκηνών οδηγεί αναπόφευκτα τους νέους σε επιθετική ή ακόμα και βίαιη συμπεριφορά, όπως ακριβώς η έκθεση στον καπνό (παθητικό κάπνισμα), οδηγεί στον καρκίνο των πνευμόνων. Ο ίδιος ισχυρίζεται πως τα Μέσα που παρουσιάζουν σεξουαλικό περιεχόμενο μαζί με βία, μπορούν να αυξήσουν την πιθανότητα βίαιης και προσβλητικής συμπεριφοράς στους άνδρες, προς τις γυναίκες που τους ελκύουν. Υποστηρίζει επίσης πως ενώ τα Μέσα προκαλούν αρνητικές επιδράσεις στην συμπεριφορά, στην υγεία και την εκπαίδευση των νέων, ταυτόχρονα επιδρούν και θετικά σε αυτούς τους τομείς (Anderson, 2003).

Οι ανησυχίες για τις επιδράσεις που επιφέρουν τα Μέσα, είτε σε ότι αφορά τη βία είτε σε ότι αφορά την πορνογραφία, έχουν οδηγήσει σε διάφορες έρευνες τις προηγούμενες δεκαετίες (Boyle, 2000). Οι ερευνητές που ενστερνίζονται αυτή την προσέγγιση, εστιάζουν στην παρακολούθηση πορνογραφικού υλικού και στην επίδραση που επιφέρει στην πραγματική ζωή η ενέργεια αυτή (Buckingham & Bragg, 2004). Όπως αναφέρει η Karen Boyle (2000), η Σχολή των Επιδράσεων επικεντρώνεται στα Μέσα και στις επιπτώσεις που επιφέρουν στα ακροατήρια, χωρίς όμως να λαμβάνει υπόψη τα χαρακτηριστικά του κάθε άτομο που βρίσκεται μπροστά από την οθόνη, όπως για παράδειγμα το χαρακτήρα και την ταυτότητα του. Δίνεται περισσότερη έμφαση στο κείμενο που παράγουν τα Μέσα και όχι στην ιδιομορφία του κάθε ατόμου που προσλαμβάνει τα μηνύματα. Έτσι, οι ερευνητές θεωρούν τα Μέσα ως πανίσχυρες οντότητες που έχουν τη δύναμη να επιδρούν αρνητικά, και μάλιστα με τον ίδιο τρόπο, στις συνειδήσεις των ατόμων, χωρίς τη συγκατάθεση των ιδίων (Buckingham & Bragg, 2004).

Στο πλαίσιο αυτής της θεωρητικής προσέγγισης, τα ακροατήρια δεν αναλύονται ως αυτόνομα ανεξάρτητα όντα. Αντίθετα, φαίνεται να υπάρχει γενίκευση ως προς τη συμπεριφορά των ατόμων, αφού θεωρούνται παθητικοί δέκτες των μηνυμάτων ή ακόμα και θύματα. Παράλληλα, όπως οι Buckingham και Bragg (2004) σχολιάζουν κριτικά, οι ερευνητές υποστηρίζουν πως υπάρχει μια τάση αντιγραφής των προτύπων που προβάλλονται στα Μέσα. Οι θεωρητικοί της Σχολής των Επιδράσεων ισχυρίζονται ότι αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα άτομα να υιοθετούν βίαιες συμπεριφορές, ενώ σε περίπτωση που τα ακροατήρια είναι καταναλωτές πορνογραφικού υλικού, ισχυρίζονται πως προβαίνουν σε βιαιοπραγίες εναντίον των γυναικών (Boyle, 2000). Καθώς όμως το μήνυμα είναι παρόμοιο, πώς μπορεί η παρακολούθηση, η ακρόαση και το διάβασμα πορνογραφικού υλικού να προσφέρει ισοδύναμες ή ακόμη και ίδιες εμπειρίες σε όλα τα άτομα (Boyle, 2000); Στο ίδιο έργο, η Boyle (2000) σχολιάζει ότι, η αποδοχή μιας τέτοιας προσέγγισης, οδηγεί στο να θεωρούνται τα Μέσα και η πορνογραφία ως οι κύριοι υπαίτιοι ακραίων συμπεριφορών, με τα άτομα που έχουν διαπράξει τέτοιες ενέργειες να αποποιούνται των ευθυνών, ενώ δεν εξετάζονται οι συνθήκες κάτω από τις οποίες το άτομο οδηγείται σε αυτή την συμπεριφορά.

Μια άλλη πιθανή επίδραση που υποστηρίζεται ότι προκύπτει από την τριβή με το σεξουαλικό υλικό, είναι ο εθισμός σε αυτό (Anderson, 2003). Η Attwood (2007) αναφέρει ότι το άτομο που θεωρείται εθισμένο παρουσιάζεται ως ανώριμο, ανίκανο να επιλέξει αλλά και να διαχειριστεί κάποιες καταστάσεις. Ενώ παράλληλα υποστηρίζεται ότι άτομα δημιουργούν μη ρεαλιστικές προσδοκίες και απαιτήσεις για το σεξ και για τις δικές τους σεξουαλικές εμπειρίες (Hamilton, 2004; Mckee, 2017).

Η πιο ανησυχητική πτυχή όμως του φαινομένου βάσει της συγκεκριμένης προσέγγισης αφορά τα παιδιά και τις επιδράσεις που ασκούν τα Μέσα σε αυτά. Όπως σχολιάζουν κριτικά οι Buckingham και Bragg (2004), η Σχολή των Επιδράσεων υποστηρίζει πως η παιδική αθωότητα φαίνεται να χάνεται με το πέρασμα του χρόνου και αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στο σεξ. Λόγω της εύκολης πρόσβασης αλλά και της συχνής επαφής τους με σεξουαλικό υλικό, τα παιδιά αποκτούν πρόωρη σεξουαλικότητα. Συμπερασματικά, τα παιδιά ζουν σε ένα μη ασφαλές περιβάλλον για αυτά και οι ενήλικες αποκτούν το ρόλο του προστάτη, έχοντας την ευθύνη να τα καθοδηγήσουν σε μια κοινωνικά αποδεκτή μελλοντική ενήλικη ζωή (Chronaki, 2013). Αυτό βέβαια προϋποθέτει την αναγνώριση των παιδιών ως ευάλωτων, ανεπαρκώς ανεπτυγμένων, ανίκανων να επιλέξουν τι θα καταναλώσουν ή και ανίκανων να επιλέξουν τη σεξουαλική τους δραστηριότητα (Cricher, 2003).

Η προσέγγιση της Σχολής των Επιδράσεων δεν μπορεί να αξιοποιηθεί για την εν λόγω έρευνα, καθώς αναγνωρίζει τα παιδιά και τις γυναίκες ως τα θύματα της βιομηχανίας της πορνογραφίας. Εστιάζει επίσης στις επιδράσεις που επιφέρουν τα Μέσα στα ακροατήρια, ως πανίσχυρα (Buckingham & Bragg, 2004), χωρίς να λαμβάνει υπόψη τα ίδια τα ακροατήρια καθώς τα αντιλαμβάνεται ως παθητικά και άβουλα. Φαίνεται όμως ότι πίσω από αυτές τις προσεγγίσεις βρίσκονται βαθιά ριζωμένες οι προσωπικές αντιλήψεις και οι προβληματισμοί των θεωρητικών. Πίσω από τον επιστημονικό σκοπό διαφαίνονται οι συντηρητικές ιδεολογικές απόψεις των ερευνητών της Σχολής των Επιδράσεων γύρω από το συγκεκριμένο θέμα (Boyle, 2000).

3.3 Ο εκφυλισμός του γυναικείου φύλου στη βιομηχανία του σεξ

Η συζήτηση γύρω από τις επιδράσεις φαίνεται να έχει επηρεάσει τις απόψεις των φεμινιστριών για το αν η πορνογραφία προκαλεί τη βία ενάντια στις γυναίκες ή όχι, αφού πολλές φορές οι απόψεις τους ταυτίζονται. Το θέμα αυτό έχει διασπάσει το κίνημα σε δυο διαφορετικά στρατόπεδα για το τι θα μπορούσε και το τι θα έπρεπε να γίνει με την πορνογραφία (Boyle, 2000).

Στη συγκεκριμένη προσέγγιση υπάρχουν δύο σχολές σκέψης. Οι δυο αυτές σχολές προέκυψαν κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, όταν οι μάχες των φεμινιστριών εναντίον της πορνογραφίας, αμφισβητήθηκαν από μια μερίδα ατόμων εντός του κινήματος, που τελικά έμεινε γνωστό ως “feminist sex wars” (Long, 2012).

Από τη μια είναι οι πιο φιλελεύθερες φεμινίστριες που θεωρούν πως η πορνογραφία δεν έχει μόνο αρνητική χροιά, αλλά μπορεί να προσφέρει στη γυναίκα όπως ακριβώς γίνεται και στην περίπτωση του άνδρα και από την άλλη οι πιο ριζοσπαστικές που τάσσονται ενάντια σε κάθε μορφή πορνογραφικού υλικού, υποστηρίζοντας ότι προκαλεί τη βία κατά των γυναικών, ενισχύει την ανισότητα μεταξύ των δυο φύλων και προωθεί την σεξουαλική εκμετάλλευση (Boyle, 2000). Όπως αναφέρει η ριζοσπαστική φεμινίστρια κατά της πορνογραφίας, Robin Morgan (1974), η πορνογραφία είναι η θεωρία, και ο βιασμός η πρακτική.

Οι πιο ριζοσπαστικές φεμινίστριες εστιάζουν στη γυναίκα και τις επιπτώσεις που επιφέρει η πορνογραφία, δηλαδή την υπονόμευση της θέσης και της δύναμης της (Boyle, 2000). Ο πιο διαδεδομένος ορισμός που χρησιμοποιούν οι ριζοσπαστικές φεμινίστριες για να εξηγήσουν την πορνογραφία είναι αυτός των Andrea Dworkin και Catharine MacKinnon (1988). Συγκεκριμένα, θεωρούν ότι:

«η πορνογραφία είναι η γραφική, καθολική υποταγή του γυναικείου φύλου μέσα από διάφορες εικόνες ή ακόμα ακόμα και λέξεις. Οι γυναίκες παρουσιάζονται ως αποκτηνωμένα σεξουαλικά αντικείμενα ή εμπορεύματα που απολαμβάνουν τον πόνο και την ταπείνωση, που βιώνουν με ευχαρίστηση το βιασμό, σε στάσεις ή θέσεις που φανερώσουν τη σεξουαλική τους υποταγή στο αντίθετο φύλο, σε ένα πλαίσιο που καθιστά αυτές τις καταστάσεις σεξουαλικές» (Dworkin & McKinnon, 1988; Boyle, 2000, σ.191).

Αυτή η προσέγγιση οδηγεί στη γενικευμένη υπόθεση, ότι η πορνογραφία από μόνη της οδηγεί σε μια αναμενόμενη βίαιη συμπεριφορά εναντίον του γυναικείου φύλου. Εστιάζουν δηλαδή σε μια αιτιακή σχέση ανάμεσα στα ακροατήρια και τα Μέσα, παρά στο πώς η πορνογραφία χρησιμοποιείται από τους παραγωγούς και τους καταναλωτές. Όπως γίνεται αντιληπτό, οι γυναίκες τοποθετούνται στο κέντρο της ανάλυσης και παράλληλα, μετατοπίζεται η προσοχή μακριά από τις πρακτικές παραγωγής και κατανάλωσης (Boyle, 2000).

Όπως υποστηρίζει η Long (2012), υπάρχουν και οι φιλελεύθερες φεμινίστριες που ενώ αναγνωρίζουν ότι πολλές φορές το πορνογραφικό υλικό εμπεριέχει μισογυνικό περιεχόμενο, θεωρούν ότι η βιομηχανία της πορνογραφίας εξυπηρετεί και τις γυναίκες, κατά τη διαδικασία της παραγωγής αλλά και κατά την κατανάλωση. Θεωρούν ότι οι γυναίκες έχουν του δικαίωμα να συμμετέχουν και να παρακολουθούν πορνογραφικό υλικό και να ικανοποιούν τις σεξουαλικές τους επιθυμίες μέσα από αυτό, όπως άλλωστε συμβαίνει και με τους άντρες. Για τις φιλελεύθερες φεμινίστριες, η πορνογραφία αντιπροσωπεύει δύο βασικές ελευθερίες: την ελευθερία έκφρασης

και την ελευθερία του ατόμου (Long, 2012). Δηλαδή την ελευθερία του παραγωγού να δημιουργήσει έργο, την ελευθερία του ατόμου να συμμετέχει στη βιομηχανία του σεξ, και την ελευθερία του καταναλωτή να επιλέξει τι θα καταναλώσει. Πιστεύουν ότι μέσα από την πορνογραφία, η γυναίκα απελευθερώνεται, αποκτά τον έλεγχο του εαυτού της και γίνεται ανεξάρτητη και αυτόνομη.

Καμιά από τις δυο διαφορετικές προσεγγίσεις του φεμινιστικού κινήματος δεν μπορεί να αξιοποιηθεί σε αυτή την έρευνα αφού και οι δυο εστιάζουν μόνο στο γυναικείο φύλο. Οι ριζοσπαστικές φεμινίστριες παραλείπουν το γεγονός ότι είναι επιλογή των ίδιων των γυναικών να συμμετέχουν στην παραγωγή του πορνογραφικού υλικού. Εκτός από αυτό, το πορνογραφικό υλικό δεν απευθύνεται μόνο σε άνδρες, όπως οι ίδιες θεωρούν, αλλά ανάμεσα στο καταναλωτικό κοινό βρίσκονται και γυναίκες. Αν και οι φιλελεύθερες φεμινίστριες αναγνωρίζουν αυτά τα στοιχεία, ωστόσο περιορίζονται πάλι μόνο στο γυναικείο φύλο. Όπως η Smith (2007α, σ. 47) αναφέρει « η μια πλευρά κατηγορεί την σεξουαλική αναπαράσταση για τη διάδοση του σεξισμού και τη συνεχιζόμενη καταπίεση των γυναικών, ενώ η άλλη πλευρά δίνει έμφαση στις θετικές δυνατότητες των ίδιων των αναπαραστάσεων για να εμπνεύσουν και να συμβάλουν στην αύξηση της ελευθερίας των γυναικών στο να εκφράζουν τις σεξουαλικές τους επιθυμίες».

3.4 Η άλλη όψη

Από το 1990, η προσοχή έχει στραφεί μακριά από την πολωμένη συζήτηση των «sex wars», προς το πεδίο των Σπουδών πορνογραφίας (Williams, 2004; Chronaki, 2013), που εντάσσεται κάτω από την ομπρέλα των Πολιτισμικών Σπουδών. Οι Σπουδές Πορνογραφίας είναι ένα πεδίο που επιζητεί να ερευνήσει την πορνογραφία ως αφήγηση, να ερευνήσει επίσης τη διαδικασία παραγωγής και να μελετήσει παράλληλα τους συμμετέχοντες και τους παρατηρητές (Attwood & Smith, 2014).

Στο έργο του Buckingham (2012) για τα παιδιά και τα Μέσα, αναφέρει ότι γενικά οι Πολιτισμικές Σπουδές εστιάζουν στο πώς ενυπάρχουν εδραιωμένες μέσα στην κοινωνία αντιλήψεις και πώς τα άτομα και οι κοινωνικές ομάδες χρησιμοποιούν και ερμηνεύουν τις αφηγήσεις και τις πολιτισμικές πρακτικές στη διαδικασία κατασκευής των κοινωνικών ταυτοτήτων τους. Η έμφαση δε δίνεται στις επιδράσεις των Μέσων στις συμπεριφορές και στις στάσεις, αλλά στους τρόπους που δημιουργούνται, τυγχάνουν διαπραγμάτευσης και κυκλοφορούν τα νοήματα (Buckingham, 2012).

Στο πλαίσιο των Πολιτισμικών Σπουδών, η πρόσληψη των μηνυμάτων δεν είναι μια απλή διαδικασία. Όπως αναφέρεται και στο έργο των Buckingham και Bragg (2004), η πρόσληψη του σεξουαλικού περιεχομένου είναι μια περίπλοκη διαδικασία και τα Μέσα δεν έχουν καμιά αυτόνομη ικανότητα για σεξουαλική διαφθορά ή σεξουαλική απελευθέρωση. Επιπρόσθετα, στη συγκεκριμένη θεωρητική προσέγγιση τα ακροατήρια δεν θεωρούνται παθητικοί δέκτες των μηνυμάτων καθώς και τα Μέσα δεν θεωρούνται οχήματα μεταφοράς μηνυμάτων. Τα άτομα είναι ενεργοί συμμετέχοντες στη διαδικασία δημιουργίας νοήματος.

Στο πλαίσιο των Σπουδών Πορνογραφίας, έχουν διεξαχθεί διάφορες έρευνες που αφορούν την πορνογραφία. Για παράδειγμα, η έρευνα της Mulholland (2013) εξετάζει πώς διαπραγματεύονται οι νέοι, ηλικίας 13 με 16 χρόνων, την «πορνοποίηση» του λόγου («pornification») μέσα από τις αφηγήσεις τους (2013, σ. 15). Συγκεκριμένα, εστιάζει στο πώς το κάθε άτομο κατανοεί και ερμηνεύει έννοιες κλειδιά, όπως το «κανονικό», το «διστραμμένο» και το «παράνομο». Ακόμη,

η έρευνα της Berg (2007) αφορά το πώς διαπραγματεύονται 15χρονα κορίτσια την πορνογραφία, και πώς κατασκευάζουν τον ηθικό τους εαυτό. Η έρευνα αυτή καθώς και η έρευνα της Chronaki (2013), βασίζονται στις αφηγήσεις των συμμετεχόντων για τις εμπειρίες τους με σεξουαλικό υλικό, ούτως ώστε να ερμηνεύσουν τι θεωρείται κοινωνικά αποδεκτό και μη αποδεκτό, φυσικό ή φυσιολογικό στα πλαίσια μιας κοινωνικά κατασκευασμένης πραγματικότητας.

Ενώ οι ερευνητές μπορεί να διαπραγματεύονται διαφορετικά το θέμα της έρευνας τους, σε όλες τις περιπτώσεις, εξετάζονται οι αφηγήσεις των συμμετεχόντων για να ερμηνεύσουν πώς τα ακροατήρια κατασκευάζουν την πραγματικότητα. Οι θεωρητικοί των Σπουδών Πορνογραφίας, χρησιμοποιούν την κονστρουξιονιστική προσέγγιση (constructionist approach), δηλαδή υποστηρίζουν ότι η πραγματικότητα είναι ένα σύστημα κοινωνικών και πολιτιστικών κατασκευών και ότι οι άνθρωποι κατανοούν τον κοινωνικό κόσμο μέσα από πολλαπλές, διαφορετικές κατασκευές της πραγματικότητας (Chronaki, 2013). Οι πολλαπλές πραγματικότητες, υποδηλώνουν ότι οι άνθρωποι υιοθετούν πολλαπλές υποκειμενικότητες όσον αφορά τη σεξουαλικότητα (Flick et al., 2004; Chronaki, 2013).

Υιοθετώντας την προσέγγιση των Πολιτισμικών Σπουδών και Σπουδών Πορνογραφίας και συνεπώς την κονστρουξιονιστική προσέγγιση που θα παρουσιαστεί αναλυτικότερα πιο κάτω, η συγκεκριμένη έρευνα αποσκοπεί στο να εξηγήσει πώς κατασκευάζουν διαλογικά οι συμμετέχοντες τη σεξουαλικότητα μέσα από τις αφηγήσεις τους, στα πλαίσια της Κυπριακής κοινωνίας. Καθώς, η πραγματικότητα είναι πολιτιστικά και κοινωνικά καθορισμένη (Chronaki, 2013), μέσα από την έρευνα εξετάζεται πώς οι συμμετέχοντες κατασκευάζουν τον εαυτό τους ως σεξουαλικά υποκείμενα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

4.1 Υιοθετώντας την προσέγγιση των Πολιτισμικών Σπουδών

Βάσει των κενών και των προβλημάτων που προκύπτουν από τη Φεμινιστική προσέγγιση και την προσέγγιση της Σχολής των Επιδράσεων, οι θεωρίες που επιλέχθηκαν για την εκπόνηση της έρευνας αυτής, είναι αυτές που εμπίπτουν στα πλαίσια των Πολιτισμικών Σπουδών και των Σπουδών Πορνογραφίας. Συγκεκριμένα, αφού η έρευνα αφορά τη σχέση των ακροατηρίων και των ΜΜΕ, εντάσσεται στα πλαίσια της μελέτης πρόσληψης ή αλλιώς μελέτης ακροατηρίου.

Καθώς η έρευνα θα διεξαχθεί σε αυτά τα πλαίσια, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι υιοθετείται η προσέγγιση του Κοινωνικού Κονστρουξιονισμού. Όπου δηλαδή, οι κοινωνικές και πολιτισμικές πρακτικές ερμηνεύονται ως πρακτικές που προκύπτουν από το λόγο (Burr, 1995). Η πραγματικότητα δεν αντιμετωπίζεται ως κάτι το φυσικό, το δεδομένο ή το στάσιμο. Αντίθετα, η πραγματικότητα, είναι κάτι που κατασκευάζεται, και αυτό γίνεται εφικτό διαμέσου του «λόγου».

Ο λόγος παρουσιάζεται ως μορφή κοινωνικής πρακτικής, που δημιουργείται από τις καταστάσεις και τις κοινωνικές δομές που τον πλαισιώνουν (Wodak & Meyer, 2009). Οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τη γλώσσα για να κατασκευάσουν εκδοχές του κοινωνικού κόσμου, μέσα από σκόπιμες ή ακόμα και ασυνείδητες διαδικασίες (Potter & Wetherell, 2005).

Για αυτό και στη συγκεκριμένη έρευνα πραγματοποιήθηκε μελέτη ακροατηρίου όπου ερευνήθηκαν οι αφηγήσεις των συμμετεχόντων (νέων ενηλίκων) για το πώς μιλάνε για το σεξουαλικό περιεχόμενο, για τον εαυτό τους ως καταναλωτές περιεχομένου και ως σεξουαλικών υποκειμένων, και πώς κατασκευάζουν κοινωνικές ταυτότητες μέσα από τις αφηγήσεις. Η μελέτη ακροατηρίων συγκεκριμένα στοχεύει στην κατανόηση των κοινωνικών διαδικασιών μέσα από τις οποίες τα διαφορετικά ακροατήρια ερμηνεύουν το περιεχόμενο που βλέπουν και κατασκευάζουν νοήματα (Buckingham, 2012). Εκτός από το περιεχόμενο όμως, δίνεται έμφαση και στις πρακτικές κατανάλωσης του περιεχομένου.

Στο πλαίσιο των Πολιτισμικών Σπουδών, όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, τα ακροατήρια θεωρούνται ενεργοί συμμετέχοντες στη διαδικασία δημιουργίας νοήματος, και σε καμιά περίπτωση τα Μέσα δεν μπορούν να θεωρηθούν ως οχήματα μεταφοράς μηνυμάτων σε παθητικούς δέκτες (Buckingham & Bragg, 2004). Το μοντέλο που προτείνει ο David Buckingham για τη μελέτη της σχέσης των ακροατηρίων με τα Μέσα είναι μια απλοποιημένη μορφή του μοντέλου του Richard Johnson (1985/1996). Το μοντέλο αποτελείται από τρία στοιχεία: το κείμενο, την παραγωγή και το ακροατήριο. Νοητικά σχηματίζεται ένα τρίγωνο, όπου κάθε στοιχείο ενώνεται και ασκεί ισοδύναμη επιρροή στο άλλο. Η σχέση μεταξύ τους είναι αμοιβαία καθορισμένη και αμφίδρομη. Έτσι, η ερμηνεία του μηνύματος καθορίζεται και από τα τρία αυτά στοιχεία τα οποία αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους, καθώς επίσης και από τις κοινωνικές συνθήκες και τις κοινωνικές σχέσεις που προσκρούουν σε αυτή τη διαδικασία σε κάθε σημείο (Buckingham, 2012).

Όπως ο Buckingham (2012) αναφέρει, τα τρία στοιχεία δεν μπορούν να αναλυθούν απομονωμένα. Το κείμενο δεν μπορεί να κατανοηθεί ως μια απομονωμένη συμπλοκή μεταξύ αυτού και του ακροατηρίου, καθώς διαδραματίζεται σε συγκεκριμένες κοινωνικές συνθήκες, και σε διαφορετικό

πλαίσιο κάθε φορά. Επίσης, η παραγωγή δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μια απλή στιγμή, όπως την ονομάζει ο Buckingham (2012), αφού είναι μια διαδικασία που εξελίσσεται στο πλαίσιο θεσμικών και πολιτικών κανόνων. Καταληκτικά, η διαδικασία παραγωγής νοήματος είναι μια περίπλοκη διαδικασία, κατά την οποία τα τρία αυτά στοιχεία συμβάλλουν ταυτόχρονα και με την ίδια ακριβώς ένταση (Buckingham, 2012).

Οι θεωρίες που επιλέχθηκαν για την εκπόνηση της εργασίας, συμβάλλουν στην εις βάθος ανάλυση των αφηγήσεων των συμμετεχόντων, καθώς η πρόσληψη του μηνύματος δεν είναι μια απλή διαδικασία, αντίθετα αποτελείται από διάφορα στάδια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

5.1 Από την θεωρία στην πράξη

Η μεθοδολογία που υιοθετείται για τη διεξαγωγή μιας έρευνας εξαρτάται από το πόσο κατάλληλη είναι με βάση αυτό που θα μελετηθεί (Strauss & Corbin, 1998). Για την εν λόγω έρευνα, με γνώμονα το θεωρητικό πλαίσιο, ως μεθοδολογία έχει επιλεγθεί η ποιοτική ανάλυση, αφού κρίθηκε ως η καταλληλότερη. Οι ποιοτικές μέθοδοι εστιάζουν στη διερεύνηση και την ερμηνεία κοινωνικών κατασκευών και πολιτισμικών ταυτοτήτων, αντίθετα με τα ποσοτικές μεθόδους που μετρούν διατυπωμένες και συνήθως προαποφασισμένες υποθέσεις (Λεοντίδου, 2006). Ο σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας δεν είναι η γενίκευση, αλλά η εις βάθος διερεύνηση των αφηγήσεων των συμμετεχόντων. Στην ουσία, τα δεδομένα της ποιοτικής έρευνας δεν είναι αριθμητικά, και είναι λιγότερο δομημένα, διότι η ίδια η διαδικασία συλλογής των δεδομένων είναι λιγότερο δομημένη, περισσότερο ευέλικτη και επαγωγική (Guest et al, 2011). Όπως έχει ήδη αναφερθεί, πραγματοποιήθηκε μελέτη πρόσληψης/ μελέτη ακροατηρίου, όπου αξιοποιήθηκαν οι αφηγήσεις των συμμετεχόντων για την εκπόνηση των αποτελεσμάτων.

5.2 Συλλογή δεδομένων

Το πρώτο αυτό στάδιο, είχε ως στόχο την άντληση πληροφοριών από νέους ενήλικες για τις πρώτες τους εμπειρίες με σεξουαλικό υλικό στην παιδική ηλικία. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με μαγνητοφωνημένες ημι-δομημένες συνεντεύξεις με ανοιχτές ερωτήσεις, αφού θεωρείται η πιο δημοφιλής μέθοδος στο πλαίσιο της μελέτης πρόσληψης (Buckingham, 1993). Τα ανοιχτά χαρακτηριστικά και η ευέλικτη διάταξη των ερωτήσεων της ημι-δομημένης συνέντευξης, επιτρέπουν στους ερωτώμενους να αποδώσουν ένα λεπτομερέστερο προσδιορισμό της κατάστασης βάσει των δικών τους εμπειριών και να αναδείξουν ζητήματα που οι ίδιοι θεωρούν σημαντικά (Alexiadou, 2001). Επίσης, αυτή η μέθοδος συλλογής δεδομένων επιτρέπει στην ερευνήτρια να εμβαθύνει σε θέματα, που διαφορετικά θα μπορούσαν να παραμεληθούν (Chronaki, 2013). Υπήρχε ένα σχετικά ανεπίσημο ύφος, που μοιάζει περισσότερο με κουβέντα ή συζήτηση παρά με ένα σχήμα ερωτήσεων-απαντήσεων επίσημου χαρακτήρα (Mason, 1996). Ενώ υπήρχε μια αρχική ατζέντα ερωτήσεων, η ροή της συνέντευξης καθοριζόταν από τους ίδιους τους ερωτώμενους με βάση της απαντήσεις τους, οι οποίες διήγειραν νέες θεματικές. Ταυτόχρονα, η επιλογή των προσωπικών συνεντεύξεων έγινε λόγω του ότι το θέμα του σεξ αποτελεί ακόμα ταμπού στην κοινωνία της Κύπρου, και δεν θα ήταν εύκολο τα άτομα να εμπιστευτούν τις εμπειρίες τους με σεξουαλικό υλικό εν παρουσία περισσότερων ατόμων.

5.3 Ατζέντα ερωτήσεων

Για την καλύτερη οργάνωση της έρευνας και για την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων, έχει δημιουργηθεί ατζέντα ερωτήσεων που περιλαμβάνει τις θεματικές που χρησιμοποιήθηκαν στις συνεντεύξεις, βάσει των οποίων προέκυψαν οι ερωτήσεις.

- Συνήθειες χρήσης MME
- Ορισμός/ αντίληψη σεξουαλικού περιεχομένου
- Περιγραφή της εμπειρίας/ εμπειριών από την παιδική ηλικία
- Αντιλήψεις για ότι ορίζουν ως σεξουαλικό στην παιδική ηλικία και σήμερα

Οι θεματικές αφορούν τις συνήθειες χρήσης των ΜΜΕ των συμμετεχόντων στην παιδική τους ηλικία αλλά και στο σήμερα, το τι ορίζουν οι ίδιοι ως σεξουαλικό υλικό και πώς το αντιλαμβάνονται βάσει των δικών τους εμπειριών. Επίσης ρωτήθηκαν για τις πρώτες τους εμπειρίες με σεξουαλικό υλικό, τις αναμνήσεις από αυτή την εμπειρία και τα συναισθήματα που προκλήθηκαν στην πρώτη τους επαφή με σεξουαλικό υλικό. Και τέλος οι ερωτήσεις αφορούσαν το πώς αντιλαμβάνονταν το σεξουαλικό τότε και σήμερα.

5.4 Συμμετέχοντες

Η δειγματοληψία και η επιλογή είναι αρχές και διαδικασίες που χρησιμοποιούνται για να εντοπιστούν και να επιλεγούν οι μονάδες εκείνες που είναι σχετικές με τη μελέτη και οι οποίες θα χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή των δεδομένων (Mason, 1996). Για τις ανάγκες της συγκεκριμένης έρευνας πραγματοποιήθηκαν συνολικά 14 συνεντεύξεις, μέχρι δηλαδή να επέλθει το σημείο κορεσμού. Οι συμμετέχοντες ήταν 7 άνδρες και 7 γυναίκες ηλικίας 18 με 35 ετών που ζουν στην Κύπρο. Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες ήταν από 19 μέχρι 24 χρονών, ενώ μόνο μία συνεντευξιαζόμενη ήταν 35 χρονών, πράγμα που δε δυσκόλεψε την όλη διαδικασία, αφού ενώ περιγράφε μια εντελώς διαφορετική πραγματικότητα, εντούτοις είχε πρόσβαση σε σεξουαλικό υλικό. Πριν από την έναρξη της διαδικασίας, η ερευνήτρια εξασφάλιζε την συναίνεση για συμμετοχή των ερωτώμενων. Η επιλογή τους έγινε με βάση τη μέθοδο της ευκολίας καθώς ήταν εξίσου άτομα που η ερευνήτρια γνωρίζει, αλλά και χιονοστιβάδας αφού ο κάθε συμμετέχων την παρέπεμπε σε άλλο άτομο για την ολοκλήρωση της έρευνας. Τα ονόματα που ακολουθούν δεν είναι τα πραγματικά ονόματα των συμμετεχόντων αλλά ψευδώνυμα:

Αριθμός	Όνομα	Ηλικία
1	Ντέμης	19
2	Σταύρος	23
3	Κάτια	21
4	Ιακώβ	24
5	Ιγνάτιος	22
6	Κλαύδια	22
7	Άντον	20
8	Λούση	35
9	Λένα	21
10	Μάικ	24
11	Άκης	20
12	Εύη	22
13	Κούλα	20
14	Μέλιος	20

5.5 Ανάλυση δεδομένων

Το πρώτο βήμα διαχείρισης των δεδομένων αφορούσε στο μετασχηματισμό του υλικού των συνεντεύξεων σε προσβάσιμο κείμενο (Χωριανόπουλος, 2006). Έτσι μετά τη συλλογή των δεδομένων, ακολούθησε η απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων. Για τη διεκπεραίωση της εργασίας αναλύθηκαν οι αφηγήσεις των συμμετεχόντων, για το πώς μιλούν για τις εμπειρίες τους με σεξουαλικό υλικό στα Μέσα. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν, αναλύθηκαν με θεματική

ανάλυση καθώς ο στόχος ήταν ο εντοπισμός των θεμάτων και των εννοιολογικών κατηγοριών που θα προκύπταν κατά τη διάρκεια της ανάλυσης.

5.5.1 Θεματική ανάλυση

Η θεματική ανάλυση είναι η πιο συχνή μέθοδος ανάλυσης στην ποιοτική έρευνα και θεωρείται η πιο χρήσιμη μέθοδος για την καταγραφή της πολυπλοκότητας των εννοιών μέσα σε ένα σύνολο γραπτών δεδομένων (Guest et al, 2012). Είναι μια μέθοδος για τον προσδιορισμό, την ανάλυση και την αναφορά των θεμάτων που προκύπτουν από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν, τα οποία αναφέρουν τις εμπειρίες των συμμετεχόντων (Braun, & Clarke, 2006).

Στη θεματική ανάλυση, χρειάζεται περισσότερη εμπλοκή της ερευνήτριας, αφού ξεπερνά την απαρτίθιση ρητών λέξεων ή φράσεων και επικεντρώνεται στον εντοπισμό και την περιγραφή τόσο των προφανών αλλά και των υπονοούμενων ιδεών εντός των δεδομένων που δίνονται από τους συνεντευξιζόμενους (Guest et al, 2012). Όταν οι συνεντεύξεις μεταφερθούν σε γραπτό κείμενο, χωρίζονται σε θέματα που οι ερωτώμενοι έθεσαν και κωδικοποιούνται σε ομάδες. Όπως οι Braun και Clarke αναφέρουν(2006), ένα θέμα καταγράφει κάτι σημαντικό σε σχέση με το ερευνητικά ερωτήματα.

5.6 Περιορισμοί

Οι συνεντεύξεις δεν πραγματοποιήθηκαν με παιδιά, έτσι αναγκαστικά παρέμβαινε ο μηχανισμός της μνήμης, αφού οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν ερωτήσεις που αφορούσαν τις πρώτες τους εμπειρίες με σεξουαλικό υλικό στα Μέσα. Ακόμη, το θέμα της συνέντευξης είναι ένα ευαίσθητο θέμα και ήταν δύσκολο τα άτομα να εμπιστευτούν και να ανοιχτούν σε κάποιον που δεν ανήκει στο στενό τους κύκλο. Γενικά, όπως παρατηρήθηκε από τις συνεντεύξεις, είναι δύσκολο να προθυμοποιηθούν άνθρωποι να μιλήσουν για το συγκεκριμένο θέμα. Αυτό παρατηρήθηκε περισσότερο στις περιπτώσεις που ο συμμετέχοντας ήταν άνδρας, αφού χρειαζόταν περισσότερη προσπάθεια από την ερευνήτρια μέχρι να νιώσουν πιο άνετα να μιλήσουν για τις πρώτες τους εμπειρίες με σεξουαλικό υλικό στην παιδική ηλικία.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα αυτή είναι λίγοι και ως εκ τούτου τα αποτελέσματα δεν είναι αντιπροσωπευτικά του γενικότερου πληθυσμού, είναι όμως ενδεικτικά. Σκοπός της έρευνας όμως δεν είναι η γενίκευση των αποτελεσμάτων. Αντίθετα είναι η εις βάθος διερεύνηση των αφηγήσεων των συμμετεχόντων.

5.7 Ηθικά ζητήματα

Όπως ήδη αναφέρθηκε, το θέμα του σεξ αποτελεί ακόμα ταμπού στην κοινωνία της Κύπρου, και δεν ήταν εύκολο τα άτομα να εμπιστευτούν τις εμπειρίες τους με σεξουαλικό υλικό στα Μέσα, οπότε στις περιπτώσεις που δεν ήθελαν να απαντήσουν μια ερώτηση ή ένιωθαν αμηχανία, η ερώτηση παραλειπόταν. Επίσης, δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή από την ερευνήτρια ώστε να μην αισθανθεί σε καμιά περίπτωση προσβεβλημένος κάποιος συμμετέχοντας. Μπορούσαν παρ' όλα αυτά να εγκαταλείψουν τη διαδικασία σε οποιαδήποτε στιγμή, αν το επιθυμούσαν.

Οι συμμετέχοντες ενημερώνονταν εξ αρχής ότι η έρευνα γίνεται για ακαδημαϊκούς σκοπούς και παράλληλα δόθηκαν φόρμες συναίνεσης όπου επιβεβαιωνόταν η ανωνυμία των συμμετεχόντων και η εμπιστευτικότητα των δεδομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σε αυτή την ενότητα θα παρουσιαστούν τα ευρήματα της συγκεκριμένης έρευνας που εντοπίστηκαν με τη θεματική ανάλυση των συνεντεύξεων. Για την καλύτερη ανάλυση των αποτελεσμάτων και για την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων, το υλικό χωρίστηκε σε κάποιες κατηγορίες.

Οι κατηγορίες/θέματα που δημιουργήθηκαν είναι «άντληση πληροφοριών για το σεξ στην παιδική ηλικία» που αφορά την άποψη που είχαν οι συνεντευξιαζόμενοι για το σεξ τότε αλλά και τον τρόπο με τον οποίο απέκτησαν τελικά γνώση για το θέμα, ο «ορισμός/αντίληψη της σεξουαλικότητας» που αφορά την εικόνα που έχουν για τον όρο αυτό, «ορισμός σεξουαλικού υλικού» όπου καταγράφονται οι απόψεις τους για το σεξουαλικό υλικό και τέλος «εμπειρίες με σεξουαλικό υλικό στα ΜΜΕ» όπου παρουσιάζονται αναλυτικά οι πρώτες τους εμπειρίες με σεξουαλικό περιεχόμενο.

6.1 Άντληση πληροφοριών για το σεξ στην παιδική ηλικία

Η θεματική αυτή αφορά το πώς οι συμμετέχοντες στην έρευνα άρχισαν να αντιλαμβάνονται τι είναι το σεξ κατά την παιδική τους ηλικία και ποια ήταν η αρχική αντίληψη που είχαν για το θέμα αυτό. Χωρίζεται σε τρεις υποκατηγορίες, το σχολείο, τα Μέσα και οι φίλοι/συμμαθητές.

6.1.1 Στο σχολείο

Σε καμιά περίπτωση η βασική πηγή άντλησης πληροφοριών για το σεξ, δεν ήταν το σχολείο. Όπως και στην παρακάτω περίπτωση όμως, το σχολείο αποτέλεσε το έναυσμα για περισσότερη αναζήτηση.

Άντον

Ε βασικά εντάξει αρχικά σε εκείνη την ηλικία δεν ήξερα πώς ήταν η διαδικασία. Άρχισα να καταλαβαίνω τη διαδικασία (...). Ως εκείνη την ηλικία δεν με ένοιαζε το θέμα. Ε και μετά με τη βιολογία που μαθαίναμε στο σχολείο άρχισα να μαθαίνω τη διαδικασία πώς γίνεται και στη συνέχεια γενικά έβλεπα παραπάνω πράγματα.

(..)

A: Έμαθα μόνη μου ότι ήταν να μάθω

Ερ: Γιατί δεν ρώτησες;

A: Ε επειδή.. βασικά.. Ηξερα ότι μπορούσα να το βρω που μόνη μου. Εννοώ ήταν ένα θέμα που δεν ήθελα να ρωτήσω τους γονιούς μου..

Ερ: Γιατί δεν ήθελες;

A: Επειδή η μάμμα μου.. Γενικά είναι πολλά κλειστοί... πολλά κλειστοί σαν άνθρωποι και έχουν συγκεκριμένες ιδέες..

Ερ: Οι οποίες είναι;

A: Ε γιατί είναι όπως σου είπα πριν με τη θρησκεία. Που τους εμπέδωσε ότι είναι κάτι παράνομο.. παράνομο; Ε που δεν πρέπει να το βλέπουν πολλοί..

(..)

A: Βασικά να σου πω τι μας έλεγε η μάμμα μου;

Ερ: Τι;

Α: Θα το μάθεις μόνη σου που θα μεγαλώσεις.. που μόνη σου θα το κάμεις.

Η Άντον αναφέρει ότι ανακάλυψε για το θέμα του σεξ στο γυμνάσιο, μέσα από το μάθημα της βιολογίας. Ενώ η πρώτη επαφή με το θέμα προέκυψε σε εκπαιδευτικό χώρο, στη συνέχεια ενδιαφέρθηκε και έψαξε από μόνη της να μάθει περισσότερα, αφού όπως αναφέρει οι γονείς της απέφυγαν να της μιλήσουν για το σεξ, θεωρώντας ότι στην κατάλληλη ηλικία θα μάθει από μόνη της. Εδώ θέτει το ζήτημα της έλλειψης γνώσης των παιδιών λόγω της μικρής τους ηλικίας, ίσως για να αιτιολογήσει τη στάση που κράτησαν οι γονείς της (Chronaki, 2013). Παρουσιάζοντας όμως τα παιδιά ως «αθώα», προωθείται η λογική αποκλεισμού τους από την σεξουαλική γνώση (Buckingham & Bragg, 2004). Πράγμα το οποίο δεν είναι εφικτό, καθώς είτε εις γνώση και με τη θέληση των γονιών τους, είτε χωρίς αυτή, τα παιδιά θα αποκτήσουν τελικά γνώσεις για το σεξ.

Και η ίδια η Άντον απέφυγε να ρωτήσει τους γονείς της, αφού θεωρεί ότι έχουν συντηρητικές απόψεις που προκύπτουν από την θρησκεία/εκκλησία, όπως για παράδειγμα ότι το σεξ είναι κάτι το παράνομο σε μικρή ηλικία ή ότι οι προγαμιαίες σχέσεις απαγορεύονται. Η Άντον μιλά για τις ηθικές αξίες που έχουν οι γονείς της, με τις οποίες την έχουν μεγαλώσει. Πιο συγκεκριμένα εστιάζει στη μοραλιστική ανατροφή που είχε βάσει των θρησκευτικών κανόνων. Οπότε φαίνεται ότι η δική της εικόνα για το σεξ έχει κτιστεί με βάση αυτούς τους ηθικούς κανόνες που προωθεί η εκκλησία και ενστερνίζονται και οι γονείς της.

6.1.2 Από τα Μέσα

Σε αυτή την υποκατηγορία παρουσιάζονται οι περιπτώσεις των ατόμων που απέκτησαν γνώση για το θέμα του σεξ από τα Μέσα.

Μάικ

Μέχρι τότε φιλιά αγκαλιές κτλ. Μετά ήταν η σεξουαλική πράξη.

Ερ: Από πού απέκτησες αυτή την αντίληψη;

Μ: Κυρίως από διαδίκτυο και τηλεόραση.

Ερ: Που την έβλεπες;

Μ: Σεξουαλική πράξη συνήθως, ως κάποιο σημείο.

Ερ: Ένα παράδειγμα;

Μ: Σε ταινίες κυρίως, που δείχνει στην τηλεόραση μετά τις 12.

Για τον Μάικ οι γνώσεις του περί του θέματος συνδέονται με τις αναπαραστάσεις του σεξ στα Μέσα (διαδίκτυο, τηλεόραση) και συγκεκριμένα ταινίες ή σειρές. Φαίνεται ότι προσαρμόζει το λόγο του στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής συνέντευξης, αφού χρησιμοποιεί τον όρο σεξουαλική πράξη, δηλαδή τον πολιτικά ορθό τρόπο έκφρασης για την περιγραφή του σεξ. Ο ίδιος εξηγεί πως δεν αναφέρεται σε ταινίες πορνό, αλλά σε τηλεοπτικό περιεχόμενο που προβάλλεται μετά τις 12, δηλαδή που έχει κριθεί ως ακατάλληλο για παρακολούθηση από παιδιά. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση της Εύης, αφού όπως υποστηρίζει οι πρώτες τις εικόνες για το σεξ έχουν δημιουργηθεί από ταινίες ή σειρές «*Πάντα μου άρεσε να βλέπω ταινίες και σειρές, που το δημοτικό νομίζω ήξερα ότι είναι ένα ζευγάρι, ελκύεται ο ένας που τον άλλο, οπότε.. (γέλιο)*». Η βασική πηγή

πληροφοριών και για τους δύο όπως αναφέρουν είναι τα Μέσα, ωστόσο δεν έχουν συνέπειες στα παιδιά ανεξάρτητες από το κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο χρησιμοποιούνται και από τις κοινωνικές σχέσεις που τα περιβάλλουν (Buckingham & Bragg, 2004).

Άντον

Είναι ένας ανοιχτός τόπος που μπορείς να μπεις και να μάθεις διάφορα θέματα για τούτο το θέμα που σε απασχολεί. Ειδικά ας πούμε στην εφηβεία που αρχίζεις και είσαι πιο.. ανησυχείς για τούτα τα θέματα. Είναι προσβάσιμος χώρος για να μπεις μέσα και να μάθεις. (..) Επειδή γενικά (γέλιο) το σεξ στην Κύπρο είναι ένα πολλά κλειστό ζήτημα, που κλείνεται ανάμεσα σε δύο άτομα εκείνη την ώρα που το κάμουν. Εννοώ είναι άσεμνο να μιλάς για έτσι θέματα και ειδικά οι γονιοί να μιλούν έτσι θέματα με τα παιδιά τους ας πούμε.

Μιλώντας για τα Μέσα και πιο συγκεκριμένα για το διαδίκτυο, η Άντον αναφέρει ότι αφού οι γονείς της και το σχολείο δεν της παρείχαν τις απαραίτητες γνώσεις, αποτάθηκε στο διαδίκτυο για να εμπλουτίσει τις γνώσεις της. Θεωρεί ότι είναι ένας «χώρος» που ο καθένας μπορεί εύκολα να έχει πρόσβαση στις πληροφορίες. Όπως οι Buckingham και Bragg (2004) σχολιάζουν, τα Μέσα αναφέρονται ευθέως σε θέματα που πολλά παιδιά νιώθουν αμήχανα να συζητήσουν με τους γονείς και τους δασκάλους τους ή ακόμη και που οι γονείς αισθάνονται ότι τα παιδιά δεν είναι έτοιμα να τα μάθουν. Στην ίδια βάση, η Άντον επισημάνει ότι είναι «άσεμνο» να συζητάς με τους γονείς σου για αυτό το θέμα, γι' αυτό και η ίδια αναγκάστηκε να υπεκφύγει σε άλλες πηγές. Άσεμνο, όπως εξηγεί αργότερα, το χαρακτηρίζει η εκκλησία και κατ' εξακολούθηση η κοινωνία καθώς είναι κάτι προσωπικό που συμβαίνει ανάμεσα σε δύο άτομα: «Δεν το χαρακτηρίζω εγώ, χαρακτηρίζει το η κοινωνία έτσι» (Άντον). Σύμφωνα με αυτή, οι ηθικές αξίες που αφορούν το σεξ είναι ακόμα εδραιωμένες στην κοινωνία και το θέμα μπορεί να συζητηθεί μόνο σε ελάχιστες περιπτώσεις (Chronaki, 2013). Για την θρησκεία και την εκκλησία μάλιστα αναφέρει ότι υποστηρίζουν πως είναι ηθικό λάθος η σεξουαλική πράξη να γίνεται για σκοπούς ευχαρίστησης και ότι το ηθικά σωστό είναι να γίνεται μόνο για σκοπούς τεκνοποίησης: «Η εκκλησία λαλεί ότι ο Θεός ας πούμε έκαμε.. το σεξ έκαμε το μόνο για να τεκνοποιείς, όχι για δική σου απόλαυση ας πούμε». Η Άντον εδώ σχολιάζει την ηθική αξία ότι το σεξ είναι αποδεκτό μόνο για λόγους αναπαραγωγής (Rose, 1999), και οποιαδήποτε άλλη συμπεριφορά θεωρείται αποκλίνουσα από την εκκλησία και σε κάποιες περιπτώσεις από την ευρύτερη κοινωνία. Η ίδια δεν υιοθετεί αυτή την άποψη, αλλά «αναγκάζεται» να προσαρμόσει τη συμπεριφορά της, ούτως ώστε να είναι κοινωνικά αποδεκτή.

6.1.3 Φίλοι/συμμαθητές

Ενώ τα Μέσα σε πολλές περιπτώσεις δίνουν την επιλογή στα ακροατήρια της ανωνυμίας και της ιδιωτικότητας, εντούτοις υπάρχουν περιπτώσεις που η διαμόρφωση της εικόνας για το σεξ δεν είναι τόσο προσωπική στιγμή, αφού προκύπτει από τρίτα άτομα, είτε φίλους, είτε συμμαθητές.

Κούλα

Δεν είχα κάποια άποψη, το θεωρούσα πολύ φυσιολογικό.. επειδή είχα και πιο μεγάλους φίλους και άκουγα να το συζητούν, οπότε το θεωρούσα πολύ φυσιολογικό. (..) εγώ άκουγα, ρώταγα και έμαθα.

Ντέμης

N: Είχα τη γνώση του τι είναι σεξ

Ερ: Από πού την είχες;

Ν: Μέσω φίλων κυρίως

Ερ: Και ποια εικόνα είχες;

Ν: Εντάξει τότε δημοτικό ήταν ας πούμε το να φιλιέσαι ερωτικά με μια γυναίκα ας πούμε.

Οι δύο συμμετέχοντες ανέφεραν πως η πρώτη συζήτηση για το θέμα έγινε μαζί με φίλους. Και η Λούση αναφέρει «Να είναι καλά οι συμμαθητές μου, και οι φίλες μου οι περίεργες που είχα τότε. Πιο πριν που τούτο είχα μηδέν ιδέα για το τι γίνεται». Εδώ δίνεται έμφαση στην εξειδίκευση των συμμαθητών και των φίλων της ως προς το θέμα, έναντι της δικής της άγνοιας για αυτό. Η πρώτη εικόνα που σχημάτισαν δεν ήταν ολοκληρωμένη όπως ανέφεραν, «Αντιλαμβάνομαι εντελώς διαφορετικά πλέον επειδή όσο προχωρούμε ωριμάζουμε με κάποιο τρόπο(..) Οι εμπειρίες που υπήρχαν, άρα διαμορφώνει το κάθε άτομο διαφορετικά το τι σημαίνει για εκείνον σεξ» (Σταύρος). Ο Σταύρος εδώ αναφέρει ότι αντιλήψεις για το σεξ είναι θέμα ωριμότητας και αλλάζει με μια διαδικασία ωρίμανσης γιατί θεωρεί ότι για να είναι ικανός κάποιος να ασχοληθεί με το σεξ, οφείλει να είναι κοινωνικά ώριμος. Ακόμη, όπως λέει οι απόψεις για το σεξ διαφέρουν από άτομο σε άτομο, αφού δημιουργούνται με βάση τις προσωπικές εμπειρίες του κάθε ατόμου και πιο συγκεκριμένα τις βιωματικές εμπειρίες, δηλαδή εξηγεί ότι διαφέρει η άποψη του ατόμου που έχει έρθει σε σεξουαλική επαφή, από ένα άτομο το οποίο η μόνη του σχέση με το σεξ είναι οι αναπαραστάσεις στα Μέσα.

Φαίνεται πως οι συμμετέχοντες απέκτησαν γνώσεις για το σεξ μέσα από συγκεκριμένα πλαίσια, είτε από το σχολείο, είτε από τα Μέσα, είτε από φίλους ή συμμαθητές τους. Κανένας από τους συμμετέχοντες δεν είχε ενημερωθεί από τους γονείς του, αφού προτίμησαν άλλες πηγές για να αντλήσουν πληροφορίες. Μόνο οι τρεις συμμετέχοντες (Άντον, Μάικ & Εύη) δήλωσαν ότι η βασική πηγή πληροφόρησης για αυτούς ήταν τα Μέσα. Βέβαια, τα Μέσα δεν έχουν την απόλυτη δύναμη να καθορίσουν την αντίληψη των παιδιών για το σεξ, καθώς οι αντιλήψεις κτίζονται μέσα σε ένα ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο (Buckingham & Bragg, 2004).

6.2 Ορισμός/αντίληψη σεξουαλικότητας

Σε αυτή την θεματική, αναλύεται ο τρόπος που οι συμμετέχοντες στην έρευνα αντιλαμβάνονται τον όρο «σεξουαλικότητα». Φαίνεται ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες ταυτίζουν την σεξουαλικότητα με τη σεξουαλική πράξη.

6.2.1 Σεξ και σεξουαλικότητα

Πιο κάτω παρατίθενται κάποια αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις που διαφάνηκαν μέσα από την ανάλυση για το τι ορίζουν ως σεξουαλικό οι συμμετέχοντες.

Κάτια

Κ: Τι μου έρχεται στο μυαλό.. Ε... κάτι σέξι, ε ίσως η ερωτική επαφή μεταξύ ομόφυλων ζευγαριών ή ετερόφυλων ζευγαριών.

Ερ: Γιατί θεωρείς ότι σύνδεσες τη σεξουαλικότητα με αυτά τα συγκεκριμένα που μου είπες;

Κ: Κοίτα ίσως τα έχω συνδεδεμένα με διάφορα πράγματα. Για παράδειγμα, ρούχα, για παράδειγμα έρωτας, πάθος..εμ.. νομίζω είναι ένα πράγμα που το έχω συνδεδεμένο με διάφορα στοιχεία.

Η Κάτια αρχικά εστιάζει στην πράξη ανάμεσα σε δυο άτομα. Ενώ στη συνέχεια στην προσπάθεια να εξηγήσει γιατί έχει συνδέσει τη σεξουαλικότητα με την ερωτική πράξη φέρνει άλλα παραδείγματα, όπως τα ρούχα, εννοώντας πιθανόν τα αισθησιακά ρούχα, τον έρωτα και το πάθος γιατί όπως η ίδια επισημάνει υπάρχει στις ζωές όλων. Εδώ φαίνεται να σκιαγραφεί το δικό της πρότυπο για μια σχέση.

Ιακώβ

Σεξουαλικότητα.. Έρχεται μου.. το σεξ βασικά και ύστερα το φύλο.

Ερ: Για ποιο λόγο σου έρχονται αυτά;

Ι: Επειδή η κοινωνία μας έχει συνδέσει τη λέξη σεξουαλικότητα με το σεξ με το άνδρας γυναίκα..

Ιγνάτιος

Σεξουαλικότητα.. έχει να κάνει με το σεξ, τον άνδρα τη γυναίκα, και αυτό που εκπέμπει ένας άνθρωπος, η θηλυκότητα ή η αρρενωπότητα που βγάζει.

Κλαύδια

Ε.. σεξουαλικότητα.. Η πρώτη λέξη; Σεξ.

Ερ: Γιατί σου έρχεται τούτο στο νου;

Κ: Γιατί.. βασικά τη σεξουαλικότητα σύνδεσα τη λίγο με το σεξ με το πάθος.. με το.. με τα σέξι εσώρουχα, με έναν άνδρα μια γυναίκα, πάθος, άγριο. Βασικά εγώ έτσι το έχω μέσα στο νου μου(..) Δεν ξέρω. Ίσως εν που τις ταινίες που έβλεπα, γιατί μου αρέσουν τούτες οι ταινίες.

Στις τρεις πιο πάνω περιπτώσεις οι συμμετέχοντες εστιάζουν στο σεξ και θεωρούν ότι η σεξουαλικότητα έχει να κάνει με την πράξη ανάμεσα στα δύο φύλα, άνδρα γυναίκα, αποκλείοντας το ενδεχόμενο της σεξουαλικής πράξης ανάμεσα σε ομοφυλόφιλα άτομα. Μιλώντας με όρους που αφορούν κυρίως την ετεροφυλική σχέση, πιθανόν να αποδεικνύουν το δικό τους σεξουαλικό προσανατολισμό, ή ακόμα και το τι θεωρούν ως κοινωνικά ορθό ή «φυσιολογικό» στις σεξουαλικές σχέσεις. Στη δεύτερη περίπτωση (Ιγνάτιος) σεξουαλικότητα ορίζει και το πόσο αρρενωπός είναι ένας άνδρας ή πόσο θηλυκιά είναι μια γυναίκα, πράγμα που αντανακλά τα στερεότυπα που έχουν δημιουργηθεί γύρω από τα δυο φύλα και το ρόλο του κάθε φύλου στην κοινωνία. Με βάση το πρότυπο, η γυναίκα οφείλει να εκπέμπει την απαραίτητη θηλυκότητα και αντίστοιχα ο άνδρας να εκπέμπει αρρενωπότητα. Στην τρίτη περίπτωση (Κλαύδια) πάλι μιλά για την ερωτική σχέση ανάμεσα στα δύο φύλα, μια εικόνα που όπως αναφέρει έχει χτιστεί μέσα από τις ταινίες που παρακολουθεί. Το γυμνό, το πάθος και το άγριο υποδηλώνουν την ερωτική πράξη ή ακόμα και ένα πρότυπο μιας σχέσης ανάμεσα σε δύο άτομα. Εδώ φαίνεται να συνδέει το σεξ με έντονα συναισθήματα.

Εύη

Ε: Σεξουαλικότητα.. εμ.. με τον τρόπο που ντύνεται κάποιος μπορεί να συνδεθεί, το πώς ντύνεται μια γυναίκα ας πούμε.

Ερ: Μόνο η γυναίκα αντιπροσωπεύει κάτι το σεξουαλικό δηλαδή;

Ε: Για μένα ναι, το γυναικείο φύλο έχει συνδεθεί με το σέξι. Μπορεί λόγω και των διαφημίσεων ή των έργων. Αυτό βλέπουμε συνέχεια, σέξι γυναίκες και ίσως για αυτό το σύνδεσα έτσι.

Η Εύη έχει συνδέσει τη σεξουαλικότητα με το σεξ αλλά και τον τρόπο με τον οποίο ντύνεται μια γυναίκα, αφού θεωρεί ότι μόνο το γυναικείο φύλο μπορεί να είναι σέξι. Αυτό όπως λέει προκύπτει μέσα από τις διαφημίσεις που κατά κύριο λόγο προβάλλουν σέξι γυναίκες. Και η Λένα έχει ταυτίσει τη σεξουαλικότητα με τη γυναίκα και το γυναικείο σώμα «*Η σεξουαλικότητα κυρίως παραπέμπει με σε γυναικεία μορφή. Το αισθησιακό, το σέξι που έχει μια γυναίκα*». Και στις δυο περιπτώσεις αντανακλάται το πρότυπο που έχουν διαμορφώσει για το πώς θα έπρεπε να είναι και να συμπεριφέρεται μια γυναίκα.

Μάικ

Το γυμνό ας πούμε, θα θεωρείτο σεξουαλικό ως κάποια ηλικία.

Ερ: Δηλαδή από μια ηλικία και μετά σταματά το γυμνό να θεωρείται σεξουαλικό;

Μ: Βασικά ο άνθρωπος από μια ηλικία και μετά μαθαίνει περισσότερα πράγματα, καταλαβαίνει περισσότερα και δεν του φαίνεται παράξενο.

Ερ: Άρα σε πιο μικρή ηλικία μπορεί να φανεί παράξενο;

Μ: Ναι, όπως βλέπεις κάτι για πρώτη φορά, σου φαίνεται παράξενο και αυτό επίσης, ειδικά όταν το έχεις πάνω στο κορμί σου, είτε το ένα είτε το άλλο φύλο θα σου φαίνεται παράξενο.

Ο Μάικ επισημάνει πως το γυμνό θεωρείται σεξουαλικό και παράξενο σε πιο μικρή ηλικία λόγω της έλλειψης γνώσης για το σώμα. Αυτό που υποστηρίζει είναι ότι σε μικρή ηλικία το γυμνό φαίνεται παράξενο και διεγείρει την περιέργεια γιατί ένα παιδί δεν έχει ανακαλύψει ή επεξεργαστεί το σώμα του ακόμα. Εδώ περιγράφει μια διαδικασία ωρίμανσης, και υποστηρίζει ότι όταν το άτομο φτάσει να είναι κοινωνικά ώριμο, αλλάζει η αντίληψη του για το τι είναι σεξουαλικό. Φυσικά, δεν μπορεί να γίνει γενίκευση και να θεωρηθεί ότι όλα τα παιδιά νιώθουν περίεργα με ένα γυμνό σώμα, αλλά αυτή είναι η προσωπική πεποίθηση του συμμετέχοντα, λόγω των δικών του βιωμάτων και εμπειριών.

Οι 9 από τους 14 συμμετέχοντες έχουν ταυτίσει τον όρο σεξουαλικότητα με το σεξ, την ερωτική πράξη. Κάποιοι επισήμαναν πως αυτό έχει να κάνει και με το πρώτο συνθετικό της λέξης που αμέσως σε παραπέμπει στην πράξη. Ενώ οι απόψεις κάποιων αντικατοπτρίζουν στερεότυπα που υπάρχουν στην κοινωνία για τα δύο φύλα ή ακόμα και τα πρότυπα μιας σχέσης στα οποία είναι εκτεθειμένοι από μικρή ηλικία.

6.3 Ορισμός σεξουαλικού υλικού

Σε αυτή την κατηγορία παρουσιάζονται τα αποτελέσματα όσο αφορά το τι ορίζουν οι συμμετέχοντες ως σεξουαλικό υλικό, καθώς επίσης και για τις σκέψεις τους για την παρουσίαση του σεξ στα Μέσα. Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες σε αυτή τη θεματική ταυτίζουν το σεξουαλικό υλικό με το πορνογραφικό και αναφέρονται στην ευρεία διαθεσιμότητα του.

Έχει παρατηρηθεί πως οι συμμετέχοντες έχουν εστιάσει στο γεγονός ότι η προβολή του σεξ στα Μέσα έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Με την εξέλιξη της τεχνολογίας, το σεξ είναι πιο εμφανές στις νέες παραγωγές (σειρές, ταινίες), αλλά και η πρόσβαση σε σεξουαλικό περιεχόμενο καθίσταται ευκολότερη (Buckingham & Bragg, 2004).

Ντέμης

Λόγω του ότι είναι μέσα στην καθημερινότητα του καθένα, ας πούμε πλέον θα πάει να δει μια ταινία είτε ρομαντική είτε θρίλερ είτε οτιδήποτε, και θα έχει μέσα έστω και μια σκηνή σεξουαλικού περιεχομένου.

Εύη

Ε.. για σκηνές που δείχνουν στα έργα..

Ερ: Δηλαδή; Τι σκηνές;

*Ε: Ε.. κάποιο ζευγάρι.. να φιλιέται ή να κάμει φλερτ ακόμα.. να έχουν σεξουαλική επαφή (..) Έβλεπα μια σειρά ας πούμε τώρα, το *Orange is the new black*, ε.. έχει πολύ συχνά, κυρίως με γυναίκες πλέον, γυναίκες μεταξύ τους εννοώ.. Ε.. απ' όλα, ακόμα και που ήμουν πιο μικρή, το *Μπρούσκο* είχε μέσα σκηνές, έδειχνε ας πούμε τους πρωταγωνιστές στον καναπέ να έρχονται σε επαφή.*

Οι δυο πιο πάνω συμμετέχοντες μιλούν για την εμφάνιση του σεξ σε ταινίες και σειρές. Στην πρώτη περίπτωση, ο Ντέμης αναφέρει ότι σε όλα τα είδη ταινίας, ακόμα και στα θρίλερ υπάρχει έστω μια ερωτική σκηνή. Η Εύη επισημάνει ότι και σε ελληνικές σειρές αλλά και σε εξωτερικές παραγωγές προβάλλεται το σεξ ανάμεσα σε ετερόφυλα και ομοφυλόφιλα ζευγάρια, κάτι που υποστηρίζει και ο Ιγνάτιος.

Στην ερώτηση για το τι ορίζουν ως σεξουαλικό υλικό επισήμαναν ότι: «Όπως ανέφερα και πριν σεξουαλικό υλικό απευθείας μου έρχεται στο νου το πορνογραφικό υλικό» (Σταύρος), «Η πρώτη μου σκέψη.. οι πορνογραφικές ιστοσελίδες» (Κάτια). Ο Άκης επίσης θεωρεί ότι το σεξουαλικό υλικό στα Μέσα είναι οι ιστοσελίδες με πορνό καθώς και φωτογραφίες που εμπεριέχουν γυμνό στο διαδίκτυο. Η Κούλα εκτός από το πορνό το ορίζει και ως «ταινίες, άρθρα, βίντεο που έχουν σχέση με τη σεξουαλική πράξη». Και ο Μέλιος ορίζει το σεξουαλικό υλικό ως το πορνό αλλά και την προβολή της ερωτικής πράξης ανάμεσα σε δύο άτομα.

Οι συμμετέχοντες έχουν ταυτίσει το σεξουαλικό υλικό με την προβολή της σεξουαλικής πράξης στα έργα και τις ταινίες, παρόλο τις περισσότερες φορές δεν προβάλλεται ξεκάθαρα η πράξη (Buckingham & Bragg, 2004), αλλά και με το πορνό που προσφέρεται σε ιστοσελίδες. Πολλές φορές μάλιστα παρουσιάζουν την πορνογραφία ως κάτι το απαγορευμένο:

Άντον

Βασικά πορνό εννοώ.. δεν εννοώ το.. βασικά που δείχνει σεξουαλική πράξη. Όχι το πορνό το άσχημο ας πούμε.

Ερ: Το πορνό γιατί το χαρακτηρίζεις άσχημο; Τι εννοείς;

Α: Ε επειδή το πορνό δεν είναι οι πράξεις οι βίαιες ας πούμε; (..). Όταν γράφεις ας πούμε πορνό μέσα στο Internet.. πρώτα πρώτα είναι απαγορευμένο και δεύτερο δείχνουν βίαιες.. ας πούμε εικόνες. Εντάξει μπορεί πορνό να θεωρηθεί και μια απλή σεξουαλική πράξη, απλά είναι το πώς το έχω εγώ μέσα στο νου μου.(..) Όταν γράφεις πορνό μέσα στο Internet δηλαδή δεν θα σου βγάλει μια ας πούμε γλυκιά ερωτική πράξη. Θα σου βγάλει χυδαία πράγματα που αηδιάζεις να τα δεις.

Η Άντον αρχικά ταυτίζει το σεξουαλικό υλικό με την πορνογραφία και τη σεξουαλική πράξη. Χαρακτηρίζει το πορνό ως «άσχημο», «απαγορευμένο» και «χυδαίο» καθώς εμπεριέχει βίαιες εικόνες. Έχει ταυτίσει επίσης το πορνό με τη βία, πράγμα που υποστηρίζει η κυρίαρχη φεμινιστική προσέγγιση (Dworkin & McKinnon, 1988) και η προσέγγιση της Σχολής των Επιδράσεων (Anderson, 2003). Και η Κλαούντια θεωρεί το πορνό παράνομο: *«Τα βίντεο που έχει.. τα παράνομα σε εισαγωγικά.. δεν είναι παράνομα αλλά εκείνα που έχει στο διαδίκτυο σε ιστοσελίδες που μπορείς να επισκεφθείς και να δεις διάφορα πράγματα, διαφόρων ειδών σεξ»*. Χαρακτηρίζοντας τα με αυτό τον τρόπο, φανερώνουν πως οι απόψεις τους για το σεξουαλικό υλικό έχουν αναπτυχθεί σε ένα ηθικό πλαίσιο και αντικατοπτρίζουν τις στερεοτυπικές αντιλήψεις της κοινωνίας για το θέμα. Θεωρεί επίσης ότι το σεξ πρέπει να είναι μια σχέση και πράξη ανάμεσα σε δυο σώματα, στην οποία δεν παρεμβαίνει κάτι άλλο. Παράλληλα δίνει μια ποινική διάσταση, καθώς οτιδήποτε διαφορετικό, εκτός από το σεξ μεταξύ ενός άνδρα και μιας γυναίκας στη φυσική πραγματικότητα, περιγράφεται εδώ ως παράνομο.

6.4 Πρώτη επαφή με σεξουαλικό υλικό στα Μέσα

Σε αυτή την κατηγορία παρουσιάζονται οι πρώτες εμπειρίες των συμμετεχόντων με σεξουαλικό υλικό στα Μέσα, τα συναισθήματα και οι εντυπώσεις που είχαν από την πρώτη επαφή. Για τους 6 από τους 14 συμμετέχοντες η παρακολούθηση σεξουαλικού υλικού ήταν σκόπιμη, για τους 4 δεν αποτέλεσε επιλογή αφού ένα τρίτο άτομο τους έδειξε το σεξουαλικό περιεχόμενο, ενώ οι υπόλοιποι 4 έπεσαν τυχαία πάνω σε αυτό. Η πρώτη εμπειρία για τους 10 από τους 14 ήταν με πορνογραφικό υλικό (βίντεο), για τους 3 ήταν μια ερωτική σκηνή σε σειρά, μάλιστα για τους δύο από αυτούς ήταν το Sex and The City, και για 1 άτομο η πρώτη επαφή ήταν μια εικόνα σε Μέσο Κοινωνικής Δικτύωσης.

Για μερικούς από τους συμμετέχοντες αποτελούσε επιλογή η παρακολούθηση σεξουαλικού υλικού όπως στις πιο κάτω περιπτώσεις:

Ιακώβ

Τη θυμάμαι στο περίπου.. Γύρω στα 14-15. Πειρασμούς στο διαδίκτυο, σε ιστοσελίδες(..) Ήταν ένα πορνό ανάμεσα σε ένα άνδρα και μια γυναίκα, αλλά είχε σενάριο και πλοκή, δεν έδειχνε απλά τη σεξουαλική πράξη. Ήταν ενδιαφέρον.

Ο Ιακώβ αναφέρεται σε πειρασμούς, εννοώντας την πρόκληση να κάνεις κάτι «απαγορευμένο» που προσφέρει ηδονή και ευχαρίστηση. Δίνεται μια ηθική διάσταση μέσα από θρησκευτικούς όρους («πειρασμός») και επίσης γίνεται μια προσπάθεια για δαιμονοποίηση του Μέσου, παρά της πρόθεσης του να παρακολουθήσει πορνό, παρουσιάζοντας την αδυναμία του να αντισταθεί στον πειρασμό. Αντιλαμβάνεται την όλη διαδικασία με όρους θρησκευτικούς, και μάλιστα για να μειώσει την «αμαρτωλή» φύση της δραστηριότητας, επισημάνει ότι δεν ήταν απλά αναπαράσταση του σεξ, αλλά ήταν μια ιστορία, η οποία είχε και ένα αισθητικό στοιχείο, το οποίο του τράβηξε την προσοχή. Ο Ιγνάτιος (συνέντευξη 5) δηλώνει ότι επιδίωξε να δει τη ταινία της Τζούλιας*: *«Ήμουν γυμνάσιο όταν βγήκε η ταινία της και αφού όλοι μιλούσαν για αυτό, αποφάσισα ότι θα τη δω και εγώ»*. Πιθανόν η απόφαση του να δει τη ταινία πάρθηκε λόγω του ότι όλοι γνώριζαν και μιλούσαν για το θέμα, εκτός ο ίδιος, ήθελε να νιώθει ότι έχει τις ίδιες εμπειρίες με τους συνομήλικους του και ότι θα μπορούσε να εμπλακεί σε μια τέτοια συζήτηση.

*Πορνογραφική ταινία της Τζούλιας Αλεξανδράτου με τίτλο «Το Απαγορευμένο» η οποία κυκλοφόρησε το 2010.

Εύη

Sex and The City. Στο γυμνάσιο νομίζω που το είδα. Η Κάρη, που έκαμε.. όχι βασικά η Σαμάνθα που και τι δεν έκανε (γέλιο).

Ήταν πιο παιχνιδιάρικη το πούμε, όσο αφορά το σεξ. Εμμ.. όχι μόνο με άνδρες, και με γυναίκες. Εντάξει όχι πάντα αλλά είχε κάποια περιστατικά. Εμμ.. έκαμε διάφορα ερωτικά παιχνίδια. Όχι απλά σεξ σε ένα κρεβάτι, όπως είναι το κλασικό.

Η Εύη προφανώς μιλά για τις πρώτες της εμπειρίες, αφού όπως είπε παρακολουθούσε τακτικά το Sex and The City. Αναφέρεται σε σκηνές όπου η ερωτική πράξη αναπαρίσταται ρητά, και συγκεκριμένα στην πρωταγωνίστρια (Σαμάνθα), που όπως λέει δεν έκανε κλασικό σεξ αλλά δοκίμαζε διάφορα ερωτικά παιχνίδια είτε με άνδρες, είτε με γυναίκες.

Κούλα

Ε βασικά ήμασταν στην λαμπρατζιά με τους φίλους μου (γέλιο).. στο αστείο είπαμε να βάλουμε πορνό πάνω στο rpsr να δούμε.. Ε εντάξει οι άλλοι είχαν ξανά δει, εμένα ήταν η πρώτη μου φορά (..) Ήταν πολλοί άνδρες μαζί με μια γυναίκα και έκαναν σεξ.. άγριο.

Εδώ η Κούλα αναφέρει ότι επέλεξε πρώτη φορά να δει πορνογραφικό υλικό μαζί με την παρέα της για πλάκα. Σχολιάζει άγριο αυτό που είδε καθώς ήταν ανάμεσα σε περισσότερο από δύο άτομα, κάτι το οποίο παρεκκλίνει από το κοινωνικά αποδεκτό πρότυπο μιας σχέσης ή ακόμα και μιας σεξουαλικής πράξης.

Υπήρχαν περιπτώσεις που η παρακολούθηση πορνογραφικού υλικού αποτέλεσε επιλογή τρίτων ατόμων και όχι των ίδιων των συμμετεχόντων:

Σταύρος

Ναι, θυμούμαι παλιά που ήμασταν μωρά, κυκλοφορούσαν τα βιντεάκια πάνω στα κινητά, όταν ήμουν 12 χρονών όπως ανάφερα και πριν, κυκλοφορούσαν τα βιντεάκια, εντάξει. Ναι, πάντα στα σχολεία υπήρχε ένα άτομο που το κινητό του ήταν γεμάτο με πορνογραφικό υλικό, πάντα, πάντα. Και τον θεωρούσαμε κάπως σαν τον dealer ας του πούμε, εντός εισαγωγικών (γέλιο).

Ο Σταύρος δεν σχολίασε ποιο ακριβώς ήταν το περιεχόμενο του βίντεο. Ωστόσο αναφέρει ότι η πρώτη επαφή έγινε στο σχολείο, αφού οι φίλοι του του έδειξαν για πλάκα ένα από τα βίντεο που κυκλοφορούσε ανάμεσα στους συμμαθητές του, από έναν «dealer», όπως τον χαρακτηρίζει. Μιλάει για το πορνό με όρους που συσχετίζονται με τη διακίνηση ναρκωτικών, κάτι που αποκαλύπτει μια στερεοτυπικά αρνητική στάση απέναντι στον συμμαθητή του και ταυτόχρονα παρουσιάζει την συμπεριφορά του ως παραβατική. Πίσω από το τι θεωρείται για τον ίδιο «παραβατικό», διαφαίνεται η μοραλιστική αντίληψη του Σταύρου για την πορνογραφία, που πιθανότατα προκύπτει από τους θρησκευτικούς ή ακόμα και τους ευρύτερους κοινωνικούς κανόνες.

Η Λούση περιγράφει δυο περιστατικά, χωρίς να θυμάται ποιο προηγήθηκε. Στο πρώτο περιστατικό ήταν όταν μια φίλη της της έδειξε ταινία πορνό, soft porn όπως το χαρακτηρίζει, χωρίς να περιγράφει τι ακριβώς ήταν αυτό που είδε.

Η δεύτερη φάση ήταν όταν ένας συμμαθητής μου στο γυμνάσιο είπε ότι.. κάτι είχαν συζήτηση για τούτο το θέμα.. εγώ ήμουν η «τι εννοείς; Τι είναι τούτο;», ξέρεις ο βλάκας της παρέας που δεν έχει ιδέα, ήμουν εγώ και ακόμα μια, η κολλητή μου τυχαία.. Ε έδωσε μας μια βιντεοκασέτα και είπε μας είναι κωμωδία.. θυμούμαι το ως τώρα.. είναι κωμωδία, δείτε το, είναι πολλά ωραίο, είδαμε το σούλοι.. και ήταν hardcore, δεν ήταν απλά.. ήταν hardcore. (..) Είχε τα πάντα.. μέχρι και.. πως είναι η λέξη τώρα; Ουρολάγνος (..) Από την παραγωγή στην κατανάλωση απευθείας.

Στο δεύτερο περιστατικό η Λούση παρακολούθησε πορνό από μια βιντεοκασέτα, της οποίας δεν γνώριζε το περιεχόμενο, που της είχε δώσει ένας συμμαθητής της. Το χαρακτηρίζει ως hardcore πορνό, που είχε μέσα μέχρι και κατάποση ούρων όπως αναφέρει.

Εκτός από τις περιπτώσεις που η παρακολούθηση σεξουαλικού υλικού αποτέλεσε επιλογή τρίτων ατόμων, υπάρχουν συμμετέχοντες οι οποίοι είδαν για πρώτη φορά τυχαία σεξουαλικό υλικό στα Μέσα. Όπως στην περίπτωση της Κάτιας, η οποία ανακάλυψε τυχαία μια ταινία πορνογραφικού υλικού στον υπολογιστή του αδερφού της, ή στην περίπτωση της Κλαύδιας που μπήκε τυχαία στο δωμάτιο που βρίσκονταν φίλοι της και παρακολουθούσαν πορνό.

Η Λένα ήταν η μόνη από τους συμμετέχοντες που η πρώτη της εμπειρία ήταν με εικόνα. Είχε δει στο Tumblr (Μέσο Κοινωνικής Δικτύωσης) εικόνα του ανδρικού γεννητικού οργάνου, εικόνα την οποία δεν περίμενε να δει στο συγκεκριμένο Μέσο.

6.4.1 Αντίδραση και συναισθήματα από την πρώτη εμπειρία

Σε αυτή την κατηγορία παρουσιάζονται οι αντιδράσεις που είχαν οι συμμετέχοντες στην πρώτη τους εμπειρία με σεξουαλικό υλικό, καθώς και τα συναισθήματα που ένιωσαν εκείνη τη στιγμή. Οι συναισθηματικές αντιδράσεις των συμμετεχόντων κατά τη διάρκεια της πρώτης έκθεσης τους σε σεξουαλικό περιεχόμενο είναι ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον θέμα για τη συζήτηση σχετικά με τις εμπειρίες των παιδιών (Livingstone et al., 2011).

Η Κάτια ένιωσε περίεργα, αφού όπως λέει «δεν είναι κάτι που ξανά είδα. Ούτε καν το αντρικό γενετικό όργανο δεν το είχα ξανά δει στη ζωή μου, οπότε ήταν αρκετά σοκ (..) ήταν αρκετά παράξενο και ξένο για μένα». Η Κάτια συσχετίζει αυτό που ένιωσε με την έλλειψη γνώσης για το θέμα. Το σοκ στην περίπτωση της Κάτιας έχει προκύψει ως κοινωνική απάντηση στην «απαγορευμένη γνώση», που ως κορίτσι δεν θα έπρεπε να έχει ακόμη (Chronaki, 2013), για αυτό ένιωσε την ανάγκη να το κλείσει αμέσως όπως είπε. Είχε ήδη όμως σχηματίσει μια άποψη για το πώς θα έπρεπε να είναι η σεξουαλική επαφή και οι σχέσεις γενικά αφού σχολιάζει «Βασικά, επειδή ήμουν και λίγο έτσι πιο ονειροπόλα, έκαμε με να νιώσω ότι τελικά δεν είναι τόσο αγαπησιάρικο όπως το είχα στο μυαλό μου». Αυτό που είδε βέβαια δεν κατάρριψε την εντύπωση που είχε σχηματίσει μέχρι τότε, όπως θα υποστήριζε η Σχολή των Επιδράσεων, αντίθετα είχε μια κριτική στάση απέναντι σε αυτό που είδε αφού διαχώρισε το πορνό ως ένα είδος εργασίας από το οποίο οι συμμετέχοντες έχουν κέρδος και τις σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ των ζευγαριών ως κάτι το

ανιδιοτελή στο οποίο σκοπός δεν είναι το κέρδος. Η αντίληψη για ένα θέμα δεν μπορεί να σχηματιστεί από ένα μεμονωμένο περιστατικό. Έτσι και η αντίληψη της Κάτιας δεν διαμορφώθηκε βάσει της ταινίας που είδε, αλλά βάσει πολλών παραγόντων μαζί, όπως οι εμπειρίες της, οι κοινωνικοί κανόνες ή ακόμα και οι κοινωνικές σχέσεις.

Κάποιοι άλλοι συμμετέχοντες, όπως για παράδειγμα ο Μέλιος, η Κούλα, ο Ντέμης και η Λένα, ένωσαν αμήχανα κατά τη διάρκεια της έκθεσης τους σε σεξουαλικό υλικό. Η αμηχανία είναι ένα συναίσθημα κοινωνικού ελέγχου (Parrot & Harre, 1996), το οποίο πιθανότατα να δημιουργείται από την παρουσία άλλων ατόμων. Αυτό διαφαίνεται και στην περίπτωση της Κούλας, αφού παρακολουθώντας την ταινία πορνό με τους φίλους της, της προκλήθηκε γέλιο από αμηχανία όπως είπε γιατί «ήταν κάτι παρατραβηγμένο για μένα». Η εκδήλωση αμηχανίας λειτουργεί ως απολογία γι' αυτό το αληθινό ή υποτιθέμενο λάθος, συγχρόνως όμως επιδεικνύει και γνώση των κοινωνικών ηθών (Buckingham & Bragg, 2004). Και η Λένα ένωσε αμηχανία λόγω του ότι δεν είχε έρθει σε σεξουαλική επαφή μέχρι τότε όπως δήλωσε, και δεν ήξερε πώς έπρεπε να αντιδράσει, αν έπρεπε να συνεχίσει να βλέπει ή να σταματήσει. Φαίνεται πώς είναι επηρεασμένη από τις κοινωνικούς κανόνες με βάση τους οποίους καθορίζεται το πώς θα πρέπει να συμπεριφέρεται ένα κορίτσι.

Η Άντον έχει ήδη αναφέρει ότι οι γονείς της είναι συντηρητικοί, έχουν συγκεκριμένες απόψεις για το θέμα του σεξ και θεωρούν ότι μεγαλώνοντας θα μάθει από μόνη της για το θέμα. Βιώνοντας την πρώτη της εμπειρία ένωσε άβολα, περισσότερο γιατί ήταν υπό την παρουσία των γονιών της. Η μητέρα της μάλιστα της ζήτησε να αλλάξει κανάλι, κάτι που υποδηλώνει μια προσπάθεια περιορισμού των γνώσεων και διαπαιδαγώγησης «σωστών» ή «ηθικών» παιδιών, με βάση τις κοινωνικές νόρμες. Όπως αναφέρουν οι Buckingham και Bragg (2004), η θέση των γονιών σχετικά με την πρόσβαση σε πηγές σεξουαλικής γνώσης έχει να κάνει με το σεξ, με τα Μέσα αλλά και με το τι άτομα θα ήθελαν τα παιδιά τους να είναι στην κοινωνία.

Η Λούση αναφέρει ότι αυτό που είδε οδήγησε στη μετάβαση από την άγνοια, στη γνώση την οποία προτιμούσε να μην αποκτήσει σε αυτό το επίπεδο. Όπως ανέφερε «*Αηδίασα την ύπαρξη μου όταν είδα εκείνο το πράγμα (γέλιο) (...) Ήταν πολλά αηδία, ήταν πάρα πολλά μεγάλη αηδία. (...) Ήταν αίσχος (γέλιο) (...) Ήταν πραγματικά παρατραβηγμένο.* Πολλές φορές ένας ακροατής μπορεί να νιώσει αηδία, όχι τόσο για τη φύση του περιεχομένου, αλλά για το ότι συναντά το σεξ σε δημόσιο και όχι σε ιδιωτικό τομέα (Chronaki, 2013), πράγμα που συνέβη αφού και στις δύο περιπτώσεις που περιέγραψε δεν ήταν μόνη της.

Μόνο σε δυο περιπτώσεις οι συμμετέχοντες ένωσαν θετικά συναισθήματα με την πρώτη τους επαφή με σεξουαλικό περιεχόμενο στα Μέσα. Και στις δυο περιπτώσεις οι συμμετέχοντες που δήλωσαν ότι ένωσαν θετικά συναισθήματα, ήταν άνδρες. Ο Άκης δήλωσε πως εντυπωσιάστηκε με αυτό που είδε γιατί ήταν η πρώτη φορά που το έβλεπε. Ο εντυπωσιασμός του πηγάζει από την ανακάλυψη κάτι καινούριου. Το ίδιο συνέβη και με τον Ιακώβ, που ενώ ένωσε αμήχανα, ένωσε και ενθουσιασμό: «*Επειδή πρώτη φορά το έβλεπα, ήταν καινούριο για μένα.. ήταν και λίγο απαγορευμένο και σε εξιτάρει το γεγονός αυτό*». Σε αυτή την περίπτωση ο ενθουσιασμός προκύπτει από την επιτυχία του να δει κάτι το απαγορευμένο. Δηλώνοντας ότι ένωσαν εντυπωσιασμό και ενθουσιασμό μπορεί να υποδηλώνουν ότι ένωσαν φυσική διέγερση στην πρώτη τους εμπειρία με σεξουαλικό περιεχόμενο.

Με βάση τα δεδομένα που συλλέχθηκαν και αναλύθηκαν για τις πρώτες εμπειρίες με σεξουαλικό υλικό, σε αρκετές περιπτώσεις δεν ήταν επιλογή τους καθώς είτε έπεσαν τυχαία πάνω σε αυτό, όπως για παράδειγμα η Άντον, η Κάτια και η Λένα, είτε ένα τρίτο άτομο έδειξε στους συμμετέχοντες το σεξουαλικό υλικό, όπως στην περίπτωση του Σταύρου και της Λούσης. Ενώ σε άλλες περιπτώσεις η πρώτη επαφή με σεξουαλικό υλικό ήταν καθαρά επιλογή τους όπως για παράδειγμα η Εύη και η Κούλα. Τέλος παρουσιάστηκαν τα συναισθήματα και οι αντιδράσεις τους κατά τη διάρκεια της έκθεσης τους στο σεξουαλικό υλικό.

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάστηκε αρχικά η εξοικείωση των συμμετεχόντων με το θέμα του σεξ, στη συνέχεια οι απόψεις των ατόμων για τη σεξουαλικότητα και το σεξουαλικό υλικό και τέλος οι πρώτες εμπειρίες που είχαν με σεξουαλικό υλικό καθώς και τα συναισθήματα που προέκυψαν κατά την παρακολούθηση του.

Όσο αφορά την εξοικείωση τους με το σεξ, οι συμμετέχοντες άντλησαν κάποιες πληροφορίες από το σχολείο, οι οποίες ήταν το έναυσμα για περισσότερη έρευνα. Άλλοι συμμετέχοντες πληροφορήθηκαν από τα Μέσα, πηγή από την οποία αντλούν τα παιδιά πληροφορίες για να κατασκευάσουν την ταυτότητα των φύλων (Buckingham & Bragg, 2004). Και κάποιοι άλλοι εξασφάλισαν πληροφορίες από τους φίλους τους ή τους συμμαθητές τους θεωρώντας τους πιο εξειδικευμένους στο θέμα.

Ζητώντας τους να ορίσουν τη σεξουαλικότητα, οι συμμετέχοντες στις περισσότερες συνεντεύξεις την ταύτιζαν με τη σεξουαλική πράξη ανάμεσα σε ετερόφυλα ζευγάρια, αποκλείοντας την πράξη μεταξύ ομοφυλόφιλων ζευγαριών. Επίσης στην προσπάθειά τους να ερμηνεύσουν τον όρο, αποκαλύπτονταν πληροφορίες για το τι θεωρούν ηθικά ορθό και ποιες συμπεριφορές θεωρούν αποκλίνουσες από τους κοινωνικούς κανόνες, καθώς και πρότυπα και τα στερεότυπα που έχει κατασκευάσει η κοινωνία για τις σχέσεις αλλά και για τα δύο φύλα.

Οι σκέψεις των συμμετεχόντων για το σεξουαλικό υλικό στα Μέσα εστίαζαν στο γεγονός πως η προβολή του σεξ είναι αυξημένη και σχεδόν όλοι ταύτιζαν το σεξουαλικό περιεχόμενο με το πορνογραφικό υλικό. Η αναφορά τους σε πορνογραφικό υλικό, φανέρωνε τις απόψεις τους για το θέμα που έχουν αναπτυχθεί σε ένα ηθικό πλαίσιο που προκύπτει τις περισσότερες φορές είτε από την οικογένεια, είτε από τις θρησκευτικές αντιλήψεις, είτε από τους κοινωνικούς κανόνες.

Οι πρώτες τους εμπειρίες με σεξουαλικό υλικό πραγματοποιήθηκαν ή από δική τους επιλογή, ή από επιλογή τρίτων ατόμων ή τυχαία. Η αντίδραση και τα συναισθήματα που ένιωθαν εκείνη τη στιγμή βασιζόταν κυρίως στην παρουσία άλλων ατόμων, καθώς στις περισσότερες περιπτώσεις ένιωσαν άβολα και αμήχανα πράγμα που επιβεβαιώνει το «κοινωνικό άγχος» που απορρέει από την πίστη ότι οι άλλοι έχουν διαμορφώσει μια ανεπιθύμητη εντύπωση για τους συμμετέχοντες (Goffman; Buckingham & Bragg, 2004).

Στόχος αυτής της έρευνας δεν ήταν η γενίκευση των αποτελεσμάτων αλλά η εις βάθος κατανόηση των αφηγήσεων των συμμετεχόντων. Μετά την ανάλυση των αποτελεσμάτων ακολουθεί η συγγραφή των συμπερασμάτων της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως στόχο τη διερεύνηση του πώς οι νέοι ενήλικες ερμηνεύουν το σεξουαλικό υλικό στα ΜΜΕ μέσα από τις πρώτες τους εμπειρίες με αυτό. Το βασικό ερευνητικό ερώτημα που επιχειρήθηκε να απαντηθεί μέσα από την έρευνα είναι *πώς κατασκευάζουν διαλογικά (διαμέσου του λόγου) οι συμμετέχοντες σε αυτή την έρευνα τη σεξουαλικότητα, μέσα από το πώς μιλάνε για τις εμπειρίες τους με σεξουαλικό υλικό.*

Η σεξουαλικότητα είναι ένα θέμα ταμπού και τα πράγματα γίνονται ακόμη πιο περίπλοκα όταν εμπλέκονται τα παιδιά. Υπάρχουν πολλές διαφορετικές οπτικές για το συγκεκριμένο θέμα, ωστόσο το σίγουρο είναι ότι αποτελεί ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο και ηθικό ζήτημα. Οι περισσότεροι ερευνητές εξετάζουν το θέμα με βάση την κυρίαρχη προσέγγιση, δηλαδή ασχολούνται κυρίως με τις επιπτώσεις, τους κινδύνους και την ασφάλεια. Πιο συγκεκριμένα εστιάζουν στους κινδύνους που εμπεριέχει η παρακολούθηση σεξουαλικού υλικού, στις επιπτώσεις που πιθανόν να προκαλέσουν στα ακροατήρια που το καταναλώνουν αλλά και την ανάγκη που προκύπτει βάσει αυτής της προσέγγισης, για τη διαφύλαξη της ασφάλειας των παιδιών μέσα από ρυθμίσεις των Μέσων αλλά και των ίδιων των παιδιών.

Με βάση την προσέγγιση που υιοθετήθηκε σε αυτή την έρευνα, η παιδική ηλικία δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μια σεξουαλική κατάσταση, αφού η σεξουαλική ζωή του ατόμου δεν αρχίζει στην εφηβεία, αλλά αρχίζει με διάφορες εκδηλώσεις αμέσως μετά τη γέννηση του (Freud, 1905). Για αυτό στη συγκεκριμένη μελέτη, παρ' όλο που έχει διεξαχθεί με νέους ενήλικες, δίνεται η ευκαιρία στα άτομα να καταθέσουν τις εμπειρίες που είχαν με σεξουαλικό περιεχόμενο και τις απόψεις που είχαν στην παιδική ηλικία για τη σεξουαλικότητα. Παράλληλα, η προσέγγιση του Κοινωνικού Κονστρουξιονισμού επιτρέπει την κατασκευή διαφορετικών πραγματικοτήτων, ανάλογα με τα βιώματα του κάθε συμμετέχων. Ωστόσο, η έρευνα δεν στοχεύει σε καμιά περίπτωση στη γενίκευση των ευρημάτων, αντίθετα φιλοδοξεί να ενισχύσει τις ήδη υπάρχουσες έρευνες στον κλάδο αυτό.

Μέσα από τις περιγραφές των συμμετεχόντων, διαφάνηκαν οι προσωπικές τους αντιλήψεις για το σεξ και τη σεξουαλικότητα. Κατασκευάζουν τις δυο αυτές έννοιες με διάφορες κοινωνικές πρακτικές, κυρίως μέσα από τους κοινωνικούς όρους και το ηθικά αποδεκτό από την ευρύτερη κοινωνία. Για παράδειγμα αναφέρουν ότι το σεξ είναι ένα θέμα που αφορά μόνο τους ενήλικες, και ότι η παρακολούθηση σεξουαλικού υλικού από ανήλικους είναι απαγορευμένη. Παρ' όλα αυτά, οι συμμετέχοντες στην έρευνα είχαν έστω μια θολή εικόνα για το σεξ και την σεξουαλικότητα πριν ακόμη έρθουν σε επαφή με σεξουαλικό περιεχόμενο στα Μέσα.

Η ερμηνεία των κειμένων είναι μια περίπλοκη διαδικασία και η κατασκευή της σεξουαλικότητας ή ακόμα και της σεξουαλικής συμπεριφοράς δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να πραγματοποιηθεί μέσα από μεμονωμένες πρακτικές, όπως η παρακολούθηση σεξουαλικού υλικού στα Μέσα, πράγμα που υποστηρίζει η Σχολή των Επιδράσεων και η Φεμινιστική προσέγγιση.

Οι συμμετέχοντες σε αυτή την έρευνα φαίνεται ότι κατασκευάζουν τις αντιλήψεις τους κυρίως μέσα από κοινωνικές πρακτικές. Ο ρόλος της οικογένειας και της διαχείρισης του θέματος του σεξ, παίζει καθοριστικό ρόλο στην αντίληψη των συμμετεχόντων. Οι γονείς σε μια προσπάθεια διαμόρφωσης μιας κοινωνικά αποδεκτής συμπεριφοράς, καθοδηγούν τα παιδιά τους στο να

εξελιχθούν σε ηθικά σκεπτόμενα άτομα. Ταυτόχρονα, οι κοινωνικοί αλλά και οι θρησκευτικοί κανόνες, καθώς και τα πρότυπα στα οποία είναι εκτεθειμένοι οι συμμετέχοντες από μικρή ηλικία, έχουν συμβάλει στη διαμόρφωση του ηθικού τους εαυτού και κατ' επέκταση στην στάση τους απέναντι στο θέμα. Οι όροι «παράνομο», «απαγορευμένο», ακούστηκαν αρκετές φορές από τους συμμετέχοντες, όροι που παραπέμπουν στην ηθική διάσταση του ζητήματος. Επιπρόσθετα, μέσα από τις συνεντεύξεις φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν και υιοθετούν το ρόλο που θα πρέπει να έχουν τα δύο φύλα στην κοινωνία, ρόλο τον οποίο καθορίζουν οι κοινωνικοί κανόνες και ως εκ τούτου η ίδια η οικογένεια. Για παράδειγμα, σε αρκετές περιπτώσεις φαίνεται πως οι γυναίκες που συμμετείχαν σε αυτή την έρευνα θεωρούσαν ότι λόγω του φύλου τους δεν θα έπρεπε να παρακολουθούν σεξουαλικό υλικό.

Στις περισσότερες περιπτώσεις οι συμμετέχοντες είχαν αρνητικά συναισθήματα κατά την παρακολούθηση του σεξουαλικού υλικού. Αυτό φαίνεται να πηγάζει από τους ηθικούς φραγμούς που έχουν κατασκευαστεί από την κοινωνία για το ζήτημα του σεξ. Παράλληλα, το γεγονός ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες παρακολούθησαν το σεξουαλικό υλικό μαζί με άλλα άτομα ή ακόμη και μέλη της οικογένειας το καθιστά ακόμα πιο περίπλοκο.

Επιπλέον, οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν την πορνογραφία ως κάτι το εμπορικό και τη διαχωρίζουν από την πραγματική ζωή. Όπως αναφέρουν, στην πραγματικότητα υπερισχύει ο ρομαντισμός και οι σχέσεις μεταξύ δυο ανθρώπων, ή τουλάχιστον αυτό είναι το τι ορίζει η κοινωνία και κατ' επέκταση οι ίδιοι οι συμμετέχοντες ως αποδεκτό. Έχουν δηλαδή κατασκευάσει πρότυπα για το πώς θα πρέπει να είναι οι σχέσεις και η σεξουαλική πράξη.

Καθώς η έρευνα δεν παρουσιάζει τη γενικευμένη πραγματικότητα και εστιάζει στις προσωπικές εμπειρίες των συμμετεχόντων, θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν περαιτέρω έρευνες για την κατανόηση των τρόπων με τον οποίο τα παιδιά αντιλαμβάνονται είτε τους όρους που χρησιμοποιήθηκαν στη συγκεκριμένη μελέτη, είτε διαφορετικές έννοιες. Η Κύπρος θεωρείται μια χώρα με υψηλό βαθμό θρησκευτικότητάς, υπάρχουν βέβαια χώρες που ο βαθμός θρησκευτικότητας υπερβαίνει αυτόν της Κύπρου και θα ήταν ενδιαφέρον να εξεταστούν αυτές οι περιπτώσεις. Βέβαια θα μπορούσαν να εξεταστούν και περιπτώσεις όπου συμβαίνει το αντίθετο, όπου δηλαδή η θρησκεία δεν έχει καθοριστικό ρόλο και το θέμα του σεξ δεν αποτελεί ταμπού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγγλόφωνη βιβλιογραφία:

Alexiadou, N., 2001. "Researching policy implementation: interview data analysis in institutional contexts", *International Journal of Social Research Methodology*, 4(1), 51-69.

Anderson, Craig A., Leonard Berkowitz, Edward Donnerstein, L. Rowell Huesmann, James D. Johnson, Daniel Linz, Neil M. Malamuth, and Ellen Wartella. (2003). The influence of media violence on youth. *Psychological Science in the Public Interest*, 4(3), 81-110.

Attwood, F., 2006. Sexed Up: Theorizing the Sexualization of Culture. *Sexualities*, 9 (1), 77-94

Attwood, F., 2007. "Other" or "one of us"? : the porn user in public and academic discourse. *Participations: journal of audience and reception studies*, 4 (1).

Attwood, F., Smith, C., 2014. *Porn Studies: An Introduction*. London: Routledge

Beatty, A., 2006. *Studying Media Effects on Children and Youth: Improving methods and measures*. US: National Research Council

Boyle, K., 2000. *The Pornography Debates: Beyond Cause and Effect*. UK: Pergamon. (2) 187-195

Braun, V., Clarke, V., 2006. Using thematic analysis in psychology, *Qualitative Research in Psychology*, 3:2, 77-101

Buckingham, D., Bragg, S., 2004. *Young People, Sex and Media: The Fact of Life?*. UK: Palgrave Macmillan

Buckingham, D., 2012. *Children and Media: a cultural studies approach*. Sao Paulo: Matrizes. (5) 93-121

Chronaki, D., 2013. Young People's Accounts of their Experiences with Mediated Sexual Content during Childhood and Teenage. England: Loughborough University.

Edley, N., 2001. Analysing Masculinity: Interpretative Repertoires, Ideological Dilemmas and Subject Positions. In: Wetherell, M., Taylor, S. and Yates, S.J., eds. *Discourse as Data: A guide for Analysis*. London: Sage in association with The Open University, pp.189-228

Guest, G., MacQueen, K., Namey, E., 2012. *Applied Thematic Analysis*. USA: Sage Publications

Long, J., 2012. *Anti-Porn: The Resurgence of Anti-Pornography Feminism*. New York: Zed Books Ltd.

McKee, A., 2006a. The Aesthetics of Pornography: the Insights of Consumers. *Continuum: Journal of Media and Cultural Studies* 20(4), 523-539

McNair, B., 2014. *Porn Studies: Rethinking the effects paradigm in porn studies*. London: Routledge

Morgan, R., 1974. *Going too far: The personal chronicle of a Feminist*. New York: Random House

Mulholland, M., 2013. *Young People and Pornography: Negotiation and Pornification*. New York: Palgrave Macmillan

Parrott, W. G., and Harré, R., 1996. Embarrassment and the Threat to Character. In: Parrott, W. G. and Harre, R., eds. *The Emotions: Social, Cultural and Biological Dimensions*. London: Sage, pp.39-56

Potter, J. and Wetherell, M., 1987. *Discourse and Social Psychology*. London: Sage

Rose, N., 1999. *Governing the Soul: The Shaping of the Private Self*. London: Free Association Books

Smith, C., 2007a. *One for the Girls! The Pleasures and Practices of Reading Women's Porn*. Bristol: Intellect

Strauss, A. & Corbin, J., 1998. Basics of qualitative research, Techniques and procedures for developing grounded theory. USA: Sage Publications.

Wetherell, M., Taylor, S., 2001. Discourse as Data: A Guide for Analysis. London: Sage Publications Inc.

Williams, L., 2004, ed. *Porn Studies*. Durham-London: Duke University Press

Williams, L., 2014. Pornography, porno, porn: thoughts on a weedy field. London: Routledge

Wodak, R., Meyer, M., 2009 Methods of Critical Discourse Analysis. London: Sage Publications Inc.

Ελληνόφωνη βιβλιογραφία:

Ιωσηφίδης, Θ., Σπυριδάκης, Μ., 2006. Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και ανάλυση δεδομένων. Εκδόσεις Κριτική ΑΕ.